

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální patologie a sociologie

Sexting jako forma online rizikového chování z pohledu mládeže

Bakalářská práce

Autor: Tereza Cimmerová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.
Oponent práce: doc. PhDr. Václav Bělík, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Tereza Cimmerová

Studium: P17P0339

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: **Sexting jako forma online rizikového chování z pohledu mládeže**

Název bakalářské práce: Sexting as a form of online risk behaviour from youth perspective
AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá sextingem jako formou online rizikového chování z pohledu mládeže. Teoretická část se zaměřuje na výklad základních pojmů souvisejících se zmiňovanou problematikou. Pozornost je soustředěna především na fenomén sextingu. Empirická část práce mapuje problematiku sextingu z pohledu mládeže.

ČERNÁ, Alena et al. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 150 s. Psyché. ISBN 978-80-210-6374-7. KOPECKÝ, Kamil a kol. Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 169 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-4861-9. SZOTKOWSKI, René a KOPECKÝ, Kamil. Kyberšikana a další druhy online agrese zaměřené na učitele. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. 128 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-5334-7. ŠEVČÍKOVÁ, Anna a kol. Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 183 s. Psyché. ISBN 978-80-210-7527-6.

Garantující pracoviště: Katedra sociální patologie a sociologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.

Oponent: doc. PhDr. Václav Bělík, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 13.2.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí práce Mgr. et Mgr. Stanislavy Svoboda Hoferkové, Ph.D., LL.M. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 23. 4. 2020

Tereza Cimmerová

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce paní Mgr. et Mgr. Stanislavě Svoboda Hoferkové, Ph.D., LL.M. za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup při vzniku této kvalifikační práce. Děkuji také respondentům, kteří ochotně spolupracovali při dotazníkovém šetření. Na závěr bych chtěla poděkovat rodině a nejbližším, kteří mi byli po celou dobu tvorby práce největší oporou.

Anotace

CIMMEROVÁ, Tereza. *Sexting jako forma online rizikového chování z pohledu mládeže*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 65 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá sextingem, jakožto novým fenoménem, který je spojený s informačními a komunikačními technologiemi. Teoretická část práce nejprve charakterizuje rizikové chování v souvislosti s dospíváním a zaměřuje se konkrétněji na jeho aspekty. Dále je pozornost soustředěna na online rizikové jevy. Popsána je konkrétně kyberšikana a sexting, které jsou realizované v kyberprostoru. Zmíněna jsou nejen rizika s nimi spojená, ale i charakteristika jednotlivých aktérů procesu. Mezi ně řadíme agresory, oběti a přihlížející. Empirická část byla realizována prostřednictvím dotazníkového šetření. Popisuje strategii a výsledky průzkumu, který je zaměřen na mládež v Královéhradeckém kraji. U této věkové kategorie se totiž dá předpokládat osobní či zprostředkovaná zkušenost s tímto jevem.

Klíčová slova: mládež, rizikové chování, kyberšikana, sexting, riziko sextování

Annotation

CIMMEROVÁ, Tereza. *Sexting as a form of online risk behaviour from youth perspective*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020. 65 pp. Bachelor Thesis.

The aim of this bachelor thesis deals with sexting as a new phenomenon, which is connected to information and communication technology. The theoretical part of the thesis initially portrays risky behavior in relation to adolescence and focuses more specifically on its aspects. Furthermore, the focus is drawn on the online risk phenomena. It specifically describes cyberbullying and sexting, which are common in cyberspace. Not only the risks associated with them are mentioned, but also the characteristics of individual actors in the process. These include aggressors, victims and bystanders. The main source concerning the empirical part was a questionnaire survey. The empirical part describes the strategy and the results of the survey which is closely focused on youth in the Hradec Králové Region. For this age category, personal or mediated experience with this phenomenon can be assumed.

Keywords: youth, risky behavior, cyberbullying, sexting, risk of sexting

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: .....

Podpis studenta: .....

Obsah

Úvod	9
1 Fenomén rizikového chování	10
1.1 Teorie rizikového chování.....	12
1.2 Syndrom rizikového chování v dospívání.....	13
2 Kyberšikana jako rizikový jev kyberprostoru.....	16
2.1 Charakteristika kyberprostoru a jeho aspekty	16
2.2 Vymezení kyberšikany a její rizikovost.....	19
2.3 Aktéři kyberšikany	22
3 Sexting jako forma online rizikového chování.....	28
3.1 Typologie sextingu a motivace k jeho realizaci.....	29
3.2 Aktéři sextingu	32
3.3 Rizikovost sextingu.....	34
4 Výzkumné šetření zaměřené na problematiku sextingu u mládeže.....	38
4.1 Koncepce výzkumného šetření	38
4.2 Strategie výzkumného šetření	40
4.3 Sběr dat a výzkumný vzorek	41
4.4 Výsledky výzkumného šetření	42
4.5 Verifikace hypotéz	51
4.6 Závěr výzkumného šetření	52
Závěr	54
Seznam použitých zdrojů	55
Seznam tabulek a grafů.....	61
Seznam příloh.....	62

Úvod

V současné době dochází k rozvoji informačních a komunikačních technologií, a s tím přichází i výskyt nové formy komunikace v kyberpostoru, kterou je sexting. Jedná se o fenomén, jenž je rozšířen zejména v 21. stoletím a stává se stále více aktuální. Společnosti se tento jev dostává více do povědomí a dotýká se především mladší generace, která má k moderním technologiím, skrze které je tento jev nejčastěji realizován, velmi kladný vztah. I z tohoto důvodu byla jako cílová skupina práce zvolena mládež v období adolescence. Cílem práce je poskytnout ucelený pohled na problematiku sextingu jako formy kyberšikany, která se odehrává ve virtuálním prostředí, a to především z perspektivy mládeže.

Bakalářská práce je členěna do několika hlavních kapitol. První kapitola se zabývá fenoménem rizikového chování a také charakteristikou mládeže, přičemž je hlavním cílem definovat vybranou cílovou skupinu a demonstrovat rizika, která jsou s tímto obdobím spojena. Sexting je považován za jednu z forem sexuálního rizikového chování, a i proto je v teoretické části věnována pozornost právě rizikovosti daného jevu. Práce se dále zaměřuje na kyberšikanu. Je to zejména z důvodu, že je kyberšikana považována za nadřazenou pojmu sexting. Nicméně se oba pojmy doplňují a jsou vzájemně propojeny. V této kapitole jsou popsáni aktéři procesu či rizikovost tohoto jevu. Dále se práce věnuje samotnému fenoménu sextingu, přičemž jsou vyzdvíženy motivy pro realizaci sextingu, či opět rizika spojená s touto problematikou.

V souvislosti se sextingem je zajímavé i trestněprávní pojetí vybraného fenoménu, a to zejména ve vztahu k věkové kategorii vybraných respondentů. Pokud se jedná o sexting, který je provozován mezi mladistvými, pak jde o snímky, které mohou být klasifikované jako dětská pornografie. I z tohoto důvodu je v práci vymezena charakteristika sexuálně explicitního obsahu a trestněprávní pojetí problematiky. Sdílení vlastních erotických materiálů s jinou osobou může představovat pro autora velké riziko, neboť se tyto materiály mohou rozšířit k velkému množství lidí. I z tohoto důvodu se účastníci sextingu mohou stát jednoduše oběťmi trestných činů.

Cílem empirické části je zjistit prevalenci sextingu u vybraných respondentů v Královéhradeckém kraji, zejména pak z hlediska pohlaví a četnosti. Cílovou skupinou práce je mládež v období adolescence. Empirická část práce je tvořena kvantitativním výzkumným šetřením, které bylo realizováno prostřednictvím dotazníku.

1 Fenomén rizikového chování

Práce se zabývá rizikovými formami chování u mládeže, které jsou spojené s informačními a komunikačními technologiemi. V dnešní době je problematika rizikového chování stále více diskutována. Dostává se jí také daleko více pozornosti. Období adolescence je bezpochyby považováno za nejdynamičtější vývojovou etapu, kterou jedinec prochází. Právě proto je tento typ chování neodmyslitelnou součástí života dospívajících. Rizikové chování je spojeno s nižšími i vyššími negativními důsledky a vždy nějakým způsobem ovlivňuje jak jedince, tak i jeho okolí (Dolejš, Orel, 2017, s. 29).

Pod pojmem rizikové chování si každý z nás zcela určitě dokáže něco představit. Pro někoho může být charakterizováno negativním a nežádoucím chováním, jiný si představí příliš riskantní nebo problémové chování. Vzhledem k zaměření své práce uvedu některé teoretické charakteristiky autorů, kteří této problematice věnují pozornost.

Dle odborné literatury definuje Sobotková (2014, s. 40) rizikové chování jako pojem, který je nadřazený pojmům „problémové, asociální, antisociální, delikventní a disociální chování“. Tímto typem chování se zabývají jak medicinské, tak i společenskovední obory.

Dolejš (2010, s. 9) charakterizuje ve své publikaci rizikové chování jako „takové chování jedince nebo skupiny, které zapříčiňuje prokazatelný nárůst sociálních, psychologických, zdravotních, vývojových, fyziologických a dalších rizik pro jedince, pro jeho okolí nebo pro společnost“.

V posledních letech můžeme pozorovat obrovský rozvoj informačních a komunikačních technologií. S tím se pojí i fakt, že se mládež přesouvá právě do online světa. Rizikové chování tak více narůstá právě ve spojitosti s tímto typem prostředí. Dle Šmahaje (2014, s. 79) se na vzniku chování podílí nejrůznější faktory, které jsou součástí socializace jedince a ovlivňují uživatele i v normálním životě. Mezi nejvíce vyskytující se formy online rizikového chování patří bezpochyby kyberšikana. Mezi další formy rizikového chování můžeme zařadit například sexting, kybergrooming, trolling či rozšiřování dětské pornografie.

Terminologie rizikového chování

Z terminologického hlediska můžeme pojem rizikové chování vnímat jako zastřešující výraz pro další možné označení chování a jednání. Práce konkretizuje ty, které jsou v praxi hojně využívány právě v souvislosti s rizikovým chováním a popisují aktivity, které už jsou za hranou toho, co společnost toleruje. Dochází při nich k porušování společenských norem (Dolejš, Orel, 2017, s. 29-30).

- Problémové chování – typ chování, které okolí vnímá jako problém a dochází při něm k překračování obecných norem společnosti (pokřikování, neposlouchání).
- Maladaptivní chování – sociálně nežádoucí a nepřizpůsobivé chování (agresivita vůči ostatním).
- Protispolečenské chování – jedinec narušuje základy společnosti (účast na demonstracích, street art).
- Abnormální chování – škodlivé chování, které se odlišuje od běžného morálního a sociálního řádu, který si společnost určila.
- Disociální chování – projevy chování, které jsou za hranicemi společenských norem, avšak je možné je pedagogicko-výchovnými nástroji ovlivňovat (neposlušnost, neukázněnost).
- Asociální chování – patří mezi závažnější chování, které vybočuje mimo hranice norem, ale ještě nemá charakter trestné činnosti a nedochází při něm k ničení společenských hodnot (záškoláctví, toulavost).
- Antisociální chování – protispolečenské chování, které se projevuje ve formě kriminálních aktivit (krádeže, šikana).
- Delikventní chování – chování, které překročilo hranice vymezené zákonem nebo předpisem a přináší delikventovi či společnosti újmu (fyzické násilí, trestné činy).
- Deviantní chování – odchylka od očekávaného chování, které je definováno jako platná sociální norma (sexuálně orientované deviantní chování).

Uvedený výčet aktivit, spojených s rizikovým chováním, není úplný, avšak poukazuje na ty základní, které jsou za hranou společenských norem. Můžeme je obecně nazvat rizikovými, a proto i pojem rizikové chování považujeme za jim nadřazený (Dolejš, Orel, 2017, s. 30).

1.1 Teorie rizikového chování

Pro vysvětlení příčin a zdrojů, které vedou ke vzniku rizikového chování je nezbytné uvést tři základní teoretické přístupy. Vážou se k problematice kriminality, avšak mají velmi blízko právě k rizikovému chování. Přístupy jsou srozumitelně propracované a poskytují ucelený pohled, který lze aplikovat u vzniku a rozvoje dalších patologických jevů.

Autoři Fischer a Škoda (2009, s. 29-41) uvádí 3 základní přístupy k rizikovému chování:

1. Teorie biologicko-psychologická – hledá souvislosti mezi chováním a charakterem jedince a jeho tělesnou stavbou či genetikou (např. Lombrosova teorie rozeného zločince či oligofrenie jako příčina deviace).
2. Teorie sociálně psychologická – považujeme ji za psychologicky orientovanou teorii, která směřuje pozornost především na temperament a charakter jedince, sociální učení a kognitivní styly (např. teorie odlišného kognitivního stylu).
3. Teorie sociologická – soustředí pozornost především na společenský a kulturní kontext vzniku rizikového chování (např. teorie etiketizace či teorie kulturního přenosu).

K pojmu rizikové chování se pojí i mnoho teoretických konceptů. Ty vyzdvihují některé proměnné, které jsou základem rizikového chování. Každá z teorií klade důraz na jednu z proměnných. Setkat se můžeme s biologicky, psychologicky, subkulturně, konfliktově, strukturálně, kontrolně, interakčně či situačně orientovanými teoriemi (srov. s Fischer, Škoda, 2009).

Jessor (1991) uvádí, že na výskyt rizikového chování působí dva hlavní faktory, a to rizikové a protektivní. Mezi rizikové faktory můžeme zařadit například osobnostní rysy jedince, zejména pak impulzivitu, úzkost či agresivitu, které jsou ve velmi blízkém vztahu právě s rizikovými aktivitami (Dolejš, Skopal, 2015). Mezi další faktory patří také biologické, tedy pohlaví, tělesná konstituce či odolnost jedince vůči bolesti. Do faktorů řadíme také vlastní chování jedince, což zahrnuje například dodržování či nedodržování psaných pravidel, vztah ke škole či ke svému sociálnímu okolí (Dolejš, Skopal, 2015). Důležitou roli u rizikového chování hraje i samotné sociální prostředí, ve kterém jedinec realizuje své bytí. Velký vliv na jedince mohou mít také jeho vrstevníci či to, jakým způsobem je vychováván – zda se jedná o liberální či autoritativní výchovu. V neposlední řadě můžeme jako jeden z vlivných faktorů uvést i společnost, ve které se osoba

pohybuje. Pokud například žije v chudobné společnosti, pravděpodobnost výskytu rizikového chování se v tomto prostředí zvyšuje (Dolejš, Orel, 2017).

Protektivní faktory můžeme opět jako ty rizikové rozdělit do několika oblastí. Řadíme mezi ně vyšší inteligenci, sebeúctu, důvěru či rozvážnost. Tyto vlastnosti pak nepodporují jedince v jeho rizikovém chování. (Suchá, Dolejš, 2016) Za důležité protektivní faktory můžeme považovat také empatii a prosociální citění. Pokud se jedinec zapojuje například do dobrovolnických aktivit, nemá pak tendenci chovat se rizikově. Důležitou roli hraje také otevřená komunikace v rodině, podpora jedince rodiči či pozitivně orientovaná výchova.

Dolejš (2010) v souvislosti s rizikovým chováním uvádí 7 skupin rizikových aktivit, mezi které patří:

- a) Aktivity související s užíváním a zneužíváním legálních a nelegálních látek – kouření, konzumace alkoholu.
- b) Kriminalita – aktivity překračující zákonné normy (krádeže, loupeže).
- c) Šikana, hostilita a agresivní chování – rvačky, úmyslné ublížení na zdraví.
- d) Problémové sexuální aktivity – předčasný pohlavní styk.
- e) Školní problémy a přestupky – záškoláctví, nevhodné chování.
- f) Aktivity extrémistické, sektářské a hazardní – hraní výherních automatů, postoje k romským komunitám.
- g) Ostatní formy rizikového chování – poruchy příjmu potravy, provozování adrenalinových sportů, patologické nakupování.

1.2 Syndrom rizikového chování v dospívání

Mládež můžeme dle sociologického hlediska charakterizovat jako sociální skupinu, která je vymezena věkově, přičemž se jedná zejména o mezivrstvu mezi dětmi a dospělými. Typické jsou pro ni i společné znaky, které skupinu od ostatních odlišují. Řadíme mezi ně například odlišnosti biologicko-psychologické, sociálně ekonomické a ideově politické (Kahuda, 2018, online). V našich podmínkách se jedná především o věkovou skupinu v rozmezí 14-15 let, kdy končí povinná školní docházka a horní hranicí může být až věk třiceti let. V těchto letech jsou totiž završeny dílčí procesy sociálního zrání (Sak, 2018, online).

Práce ale směřuje pozornost zejména na období adolescence, do kterého řadíme osoby ve věku od patnácti do dvaceti let. Pro toto období jsou charakteristické především tyto znaky (Etapy psychického vývoje: pubescence, adolescence, 2016, online):

- Fyzické vyvržení - proces růstu je ukončen, ustálila se i váha.
- Osamostatňování se - touha stát se dospělým, přičemž rodiče pomalu ztrácí svoji nadřazenou pozici nad „dítětem“.
- Pocit nejistoty - dostávají se obavy z budoucnosti (vzdělání, bydlení).
- Proces hledání místa ve světě - urovnávání si vlastních hodnot, vytváření vlastní identity.
- „Hlubší“ socializace - budování nových přátelských a partnerských vztahů, přičemž jsou kladeny na tyto sociální vztahy větší nároky.
- Péče o zevnějšek - fyzický vzhled je velmi důležitý pro sebepojetí a je také úzce spjat s psychosociální sexuální potřebou.
- Sexuální aktivita a partnerský život - v sexu nespátují pouze a jen tělesné uspokojení, vzniká i potřeba se k někomu citově vázat.

Za největšího průkopníka teoretického zpracování rizikového chování můžeme bezesporu považovat Richarda Jessor, který se od 70. let 20. století věnoval výzkumu chování amerických jedinců ve věku 14-22 let, konkrétně sledoval psychosociální vývoj v adolescenci. Na základě svého výzkumu zjistil, že pokud se jedinec v některé z oblastí projevuje rizikově, současně se pak i problémově chová. Reakcí na toto zjištění stanovil Jessor se svou manželkou Shirley Jessor teorii problémového chování. Teorie ho specifikuje jako chování, jenž je sociálně definováno jako problém. Problémové chování je znepokojující, nežádoucí vzhledem k obecně platným normám a odvíjí se od interakce mezi jedincem a jeho prostředím (Širůčková, 2015, s. 163).

Manželé výzkumem také zjistili, že pokud se jedinec chová rizikově v jedné z oblastí, je pravděpodobné, že se bude takto chovat i oblasti jiné. Tím byl stanoven syndrom problémového chování – SPCH. Mezi problémové chování řadíme negativní postoje v edukaci, záškoláctví, zneužívání návykových látek, poruchy chování a s nimi spojená delikvence či rizikové sexuální chování (Dolejš, 2010, s. 16; Hamanová, Csémy, 2014, s. 33, Širůčková, 2015, s. 163).

Nové, odbornější zdroje, jež opustily doposud zmiňované označení syndromu problémového chování a přešly k novému pojmu. Tím je syndrom rizikového chování v dospívání – SRCH-D. Pod toto nové pojmenování můžeme zařadit všechna sociálně

nepřijatelná chování, období adolescence jako jednu z nejdůležitějších etap psychosociálního vývoje a přijímání rizikového způsobu života, které je ohrožující nejen pro aktuální stav (tedy dospívání), ale i pro budoucí zdraví jedince, neboť může způsobovat i dlouhodobé následky. Na základě výzkumu se zjistilo, že následky rizikového chování nemusí být pouze dlouhodobé, ale i fatální. Začalo se tak hovořit o morbiditě (nemocnosti) mládeže, která je příčinou mortality (úmrtnosti). Na základě tohoto poznatku prohlásila Světová zdravotnická organizace (WHO) adolescenty za samostatnou rizikovou populační skupinu a přijala syndrom rizikového chování v dospívání. V souvislosti s tímto pojmem byly stanoveny tři hlavní okruhy rizikového chování, které se navzájem kombinují, prolínají a mají společné příčiny:

1. Abúzus (zneužívání) návykových látek – způsoby rizikového chování, které se vážou na látky jako je nikotin, alkohol či nelegální drogy; chování jedince je na počátku motivováno sociálně, tedy vrstevnickou skupinou; dlouhodobé užívání návykových látek může vést k závislosti, která již pod rizikové chování nespadá.
2. Negativní jevy v psychosociální oblasti – do této oblasti spadá především sociální maladaptace (krádeže, lhaní, záškoláctví, agrese, autoagrese, delikvence a kriminalita), dále také úrazy spojené s agresivitou a riskováním a poruchy chování.
3. Rizikové sexuální chování – pod tímto pojmem si můžeme představit předčasný pohlavní život, nepoužívání antikoncepčních přípravků a nechráněný pohlavní styk, časté střídání sexuálních partnerů či nechtěné nebo předčasné rodičovství (Hamanová, Csémy, 2014, s. 34-35; Nielsen Sobotková et al., 2014, s. 45; Pelcák, 2015, s. 53-54).

2 Kyberšikana jako rizikový jev kyberprostoru

Tato kapitola se zaměřuje především na kyberšikanu a její souvislosti s kyberprostorem, ve kterém se odehrává. Tento termín byl pro práci zvolen především z důvodu, že má k problematice sextingu velmi blízko. Tyto dva pojmy na sebe navazují a vzájemně se doplňují. Spousta charakteristických rysů kyberšikany je východiskem pro definici sextingu, a to i z toho důvodu, že se oba jevy odehrávají ve virtuálním prostředí. Pozornost je v první části věnována právě virtuálnímu prostředí, které hraje velmi významnou roli právě v souvislosti s kyberšikanou a následně i sextingem, kterému se práce detailněji věnuje v následující kapitole. Kapitola přiblíží také kyberšikanu jako formu online rizikového chování, zmíní jednotlivé aktéry procesu a rizika s tímto jevem spojená.

2.1 Charakteristika kyberprostoru a jeho aspekty

S nástupem informačních a komunikačních technologií přibylo do našich životů nové prostředí, které hraje v dnešním světě pro člověka nezanedbatelnou roli. Ovlivňuje jeho chování, má vliv na jeho aktivity, trávení volného času či společenský život. Jedná se o virtuální prostředí. V dnešní době se ale nesetkáváme pouze s jedním pojmenováním. Vyskytují se i další alternativy, kterými jsou například online prostředí, virtuální realita či kyberprostor.

Sak (2007) vysvětluje kyberprostor jako entitu, která je odlišná od časoprostoru přirozeného světa, kdy se do popředí dostává význam pojmů čas a prostor. Vstupem do online prostředí člověk opouští své časové souřadnice, mizí z přirozeného prostředí a dostává se do virtuálního světa. „Kyberprostor ruší prostorovou omezenost přirozeného světa a přináší zcela nový atribut, který nikdy v lidské civilizaci neexistoval“ (Sak, 2007, s. 30). Zde si můžeme povšimnou zásadního rozdílu mezi přirozeným a virtuálním světem. Přirozený prostor je vždy nějakým způsobem omezený. Kyberprostor omezenost prostřednictvím chatů, blogů, webů či online hovorů ruší a jedinci se pak mohou nacházet neomezeně po celém světě (Sak, 2007, s. 30-31).

Kolouch (2016) charakterizuje kyberprostor jako virtuální realitu, která nemá konec ani začátek. Tato realita je závislá na materiální podstatě, tedy na technologiích, které se nacházejí právě se světě reálném. Vyskytuje se zde ale zajímavý paradox, který poukazuje na vzájemnou provázanost těchto dvou světů. Nehmotné médium neboli kyberprostor by bez materiálního média (cloudové úložiště, počítačové systémy) zkrátka nemohl

fungovat. Celkové zhroucení materiálního média pak vede k nezvratnému poškození či plnému zániku kyberprostoru. (Kolouch, 2016, s. 43).

V souvislosti se vznikem kyberprostoru a migrací člověka do nové dimenze je vhodné uvést pár nově vzniklých jevů, které jsou se současným člověkem úzce spjaty:

- Virtuální realita a způsob jejího formování – při vstupu do virtuálního prostředí dochází k útlumu naší přirozené identity a často to vede k formování nové. Ta je vytvářena volně, dle zájmů a kritérií uživatelů. Velmi charakteristická je například změna pohlaví či věku.
- Homogenizace planetárního kyberčasu – přirozený svět je na rozdíl od kyberprostoru segmentován časovými pásmy, zatímco v online světě platí pouze jeden, pro všechny stejný čas.
- Vznik planetární kyberkultury – v minulosti se informace šířily postupně, v jakýchsi časových vlnách, které vycházely z jednoho jediného epicentra. V případě online prostředí je tomu ale jinak. Časová pásma z tohoto světa vymizela a informace jsou dostupné ihned a všude po připojení k síti.
- Virtuální planetární vědomí – komunikací, sdílením obsahů a idejí dochází ke vzniku skupinového vědomí, které je dostupné všem a všude. Velkou roli zde hrají především média, která se ve veliké míře podílejí na vzniku veřejného mínění.
- Planetizace člověka – komunikací v kyberprostoru s vazbou na virtuální planetární vědomí dochází k formování uživatele na člověka planetárního. To do jisté míry ovlivňuje jeho chování, myšlení, uznávané hodnoty i celou osobnost. Jedinec, který se pohybuje v kyberprostoru, se svým myšlením postupně rozpíná od původní lokality až do planetárních rozměrů (Sak, 2007, s. 32-35).

Kyberprostor můžeme považovat za sociální prostředí, ve kterém se lidé mohou určitým způsobem prezentovat, vzájemně spolu komunikovat, spolupracovat, ale také vnímat a hodnotit druhé. Pro jeho vznik je důležité jednak internetové připojení, ale také aktivita jedinců, kteří v online prostředí fungují.

Je důležité uvést, že virtuální realita kyberprostoru může zasahovat do přirozeného světa člověka, a stírat tak hranice mezi těmito dvěma světy. To následně vyvolává určité změny u člověka, například odlišné vnímání času či škodlivé chování (Hulanová, 2012, s. 27-28).

Suler (1998) vymezil následující psychologické aspekty, které vedou ke škodlivému chování v kyberprostoru:

- Omezenost smyslového vnímání – nejčastějším způsobem komunikace je psaný text, při němž se účastníci komunikace vzájemně nevidí, neslyší ani necítí, proto je smyslové vnímání komunikujících osob zcela omezené. Komunikace se odehrává pouze ve verbální rovině. Zlepšení nastává tehdy, kdy je komunikace vedena v audio režimu či je přidán videozáznam. Prostřednictvím této komunikace se nám dostává i obsahu neverbálního, kdy můžeme registrovat mimiku či gesta osoby, se kterou se dostáváme do kontaktu. Obraz ani zvuk nikdy nejsou stoprocentní a jedinec v online prostředí nemá nikdy šanci reagovat tak, jako v realitě.
- Proměnlivost identity a anonymita – tento aspekt je způsoben tím, že spolu lidé nekomunikují na stejném místě, ale dělí je od sebe vzdálenost, která znemožňuje přímé ověření toho, kdo se na druhé straně nachází. I proto si člověk může v kyberprostoru vytvořit několik identit či vystupovat zcela anonymně.
- Změněné vnímání – v kyberprostoru mohou jedinci konat spoustu úkonů, které nejsou v reálném světě možné. Při neustálém opakování může docházet k tomu, že si jedinec tento svět virtuality oblíbí natolik, že pro něho bude krok zpět do reality velmi těžký a může se stát závislým.
- Překračování územních hranic – v online prostředí dochází k eliminaci geologické vzdálenosti, která je pro komunikaci v reálném světě často překážkou. I z tohoto důvodu můžeme pro komunikaci hledat partnery vzdálenější, nežli je tomu v reálném životě. Kyberprostor totiž nemá hranic.
- Nepřetržitý záznam – veškerá komunikace a aktivita je ve virtuálním prostředí sledována, zaznamenávána a může být i dlouhodobě uchována. To se v některých případech může stát rizikovým pro běžné uživatele, avšak přínosné například pro pachatele.
- Efekt disinhibice (opadnutí zábran) – disinhibici můžeme charakterizovat jako stav jedince, při kterém dochází k odkladu zábran, překonávání ostychu či plachosti, ale také k obcházení zákonů a zákazů. Jedinec se na internetu nechová v souladu s jeho chováním v realitě. Říká to, co by nikdy neřekl, dělá to, co by nikdy ve skutečnosti neudělal. Ve spojitosti s riziky kyberprostoru je

důležité uvést negativní disinhibici, která se v online komunikaci projevuje především užitím hrubého jazyka, nenávisnými projevy či vyobrazováním pornografie nebo násilí. Efekt opadnutí zábran se vyznačuje anonymitou (nikdo neví, kdo jsem), dále také neviditelností (nikdo neví, jak ve skutečnosti vypadám), asynchronitou komunikace (nemusím odpovědět hned, svoji reakci si mohu v klidu promyslet), nedůležitostí sociálního statusu (nezáleží na tom, jaké je mé reálné postavení), solipsistickými introjekcemi (fantazie je jen v mé hlavě a je jen na mně, jak situaci interpretuji, čímž dochází k vytváření nereálného světa) a interakčními efekty (Suler, 1998; In: Hulanová, 2012, s. 28-33).

Závěrem tedy můžeme uvést, že kyberprostor je velmi složité prostředí, v němž dochází k velkému množství aktivit. Ty mohou být jak zjevné, tak i skryté. Kolouch (2016, s. 46-47) charakterizuje kyberprostor jako pomyslný ledovec, kde viditelná část představuje prostor, ve kterém se běžný uživatel pohybuje. Ledovec má tři části, kterými jsou: Surface Web, Deep Web a Dark Web.

Do SurfWebu můžeme zařadit běžnou práci v kyberprostoru, kdy uživatelé využívají sociální sítě jako Facebook, Instagram, Twitter a další sociální média. Deep Web a Dark Web patří mezi Darknety, které nejsou běžně dostupné, avšak tvoří 96 % kyberprostoru. Pro Dark Web je charakteristický výskyt negativních jevů, mezi které můžeme zařadit prodej drog, zbraní, obchodování s lidmi či výskyt dětské pornografie. (Kolouch, 2016, s. 48-49).

2.2 Vymezení kyberšikany a její rizikovitost

V současné době můžeme pozorovat velký nárůst vlivu internetu a celkově virtuálního prostředí. Kdo nevyužívá internet a není na něm aktivní, jako by nebyl. Se vznikem nového média nepřišlo ale jen to dobré, jak se na počátku mohlo zdát. Ten, kdo se chová negativně v reálném světě, se takto pravděpodobně bude chovat i ve světě virtuálním. Rizikovitost se nestala jen záležitostí přirozeného světa, ale i online světa. Přesně toho, který se stal naší každodenní součástí. Vstupujeme do něj ve škole, v práci, doma, a to přes počítač, tablet nebo mobilní telefon. V souvislosti s rizikovým chováním je žádoucí uvést formy negativního chování, které se s danou problematikou pojí.

Jako první fenomén, který je nadřazený všem dalším formám online rizikového chování, uvádí práce právě kyberšikanu. Nejprve je ale dobré si v souvislosti s tímto

pojmem charakterizovat termín příbuzný, ze kterého většina projevů vychází. Tím je tradiční šikana. Definuje se jako jakékoliv chování, jehož cílem je vědomě a opakovaně ublížit jinému člověku či skupině lidí, popřípadě je ohrozit nebo zastrašit. Zahrnuje jednak fyzický útok v podobě bití a poškozování věcí, ale i útok slovní v podobě nadávek, vyhrožování či ponižování (Šikana, 2020, online).

V návaznosti na předchozí definovaný pojem je nyní vhodné věnovat pozornost právě problematice kyberšikany. Označujeme ji jako záměrné, vědomé, agresivní a opakující se jednání či chování vůči skupině či jednotlivci. Je velmi těžké se proti ní bránit, neboť využívá manipulace, a to především za pomoci informačních a komunikačních technologií, jako je počítač, telefon, tablet či další zařízení (Kopecký et al., 2015, s. 11).

Velmi důležitým atributem kyberšikany je právě opakovatelnost. Pokud k ní nedochází, můžeme hovořit o nezáměrné agresivitě či jednorázových útocích. Chování agresora pak příjemce nepovažuje za nepříjemné a nijak více ho neomezuje či nezastrašuje.

Kyberšikanu můžeme považovat za zastřešující pojem pro další formy online rizikového chování, jak už bylo zmíněno. Vyznačuje se následujícími projevy:

- Impersonace neboli vydávání se za někoho jiného - agresor se v této situaci vydává za oběť. Jeho cílem je využití osobních informací či fotek jiné osoby za účelem vytvoření falešného profilu. Skrze něj se pak vydává za oběť a chová se nevhodným či ubližujícím způsobem. Agresor falešný profil může využívat na komunikaci s kamarády či rodinou, a způsobit jí tak značné škody v sociálních vztazích.
- Vyloučení a ostrakizace - při těchto projevech dochází k vyloučení oběti ze skupiny, do které by ona sama chtěla či měla patřit. K ostrakizaci dochází především v důsledku frustrace z nenaplnění potřeby. Ta se týká pocitu sounáležitosti s ostatními lidmi, zapadnutí do skupiny mladých lidí. Internet je prostředkem, který velmi zřetelně poukazuje na ty, kteří do skupiny patří (jsou in) a kteří z ní naopak vyčnívají (jsou out).
- Flaming - takto se označuje prudká hádka, která je uskutečněna mezi dvěma či více uživateli virtuálního komunikačního prostředí. Součástí tzv. plamenné diskuze jsou často nadávky, urážky či výhrůžky. Odehrává se například na diskuzních fórech či chatech.

- Kyberharašení - takto označujeme opakované zasílání zpráv agresorem, které oběť považuje za nepříjemné. Záměrně může z jeho strany docházet k zahlcování zprávami pro oběť pokaždé, když se připojí k internetové síti. V porovnání se zmíněným flamingem je kyberharašení pouze jednostranné a oběť se často snaží agresora ignorovat a na jeho zprávy nereagovat.
- Kyberstalking - charakterizujeme ho jako opakované zasílání zpráv, které obsahují výhrůžky a zastrašující sdělení, které se mohou současně prolínat i s vydíráním. Tento projev se může přenést až do reálného prostředí, kdy dochází k vážnějšímu, fyzickému ohrožení osoby.
- Pomlouvání - znázorňuje šíření nepravdivých informací o druhém, jehož následkem může být sociální vyloučení či poškození oběti. Nepravdivé informace se v kyberprostoru šíří velmi rychle a často není reálné jejich proudění zastavit.
- Happy slapping - tento jev charakterizujeme jako fyzický útok, který je spojený s vytvořením vizuálního záznamu. Záznam je pak umístěn do internetového prostředí za účelem zesměšnit oběť a rozšířit tento materiál mezi co největší množství lidí (Černá et al., 2013, s. 25-27).

V souvislosti s kyberšikanou je také na místě uvést média neboli kanály, prostřednictvím kterých k tomuto jevu dochází:

1. Sociální sítě - charakterizujeme je jako webové služby, které umožňují svým uživatelům vytvářet si osobní profily, upravit je dle vlastní představy, přátelit se s ostatními, nahrávat a sdílet fotografie, videa a další. Hlavním znakem sociálních sítí je možnost navazovat kontakt s ostatními lidmi a sledovat to, co druzí dělají. K nejznámějším a nejpoužívanějším sítím patří: Facebook, Instagram, Twitter či Snapchat. Mezi projevy kyberšikany můžeme řadit například ubližující komentáře, upravování a zveřejňování fotografií či zveřejňování osobních informací.
2. Instant messaging (IM) a zprávy (SMS) - kyberšikana přes tyto služby může probíhat různými způsoby. Nejčastěji pak dochází k zasílání ubližujících zpráv, vytváření podobných či stejných přezdivek, jaké oběť má, a následné vystupování pod jejím jménem.
3. Blogy - blogy jsou často aktualizované, internetové stránky, které můžeme jinak nazvat jako online deníky. Majitel blogu na tyto portály vkládá jakýkoliv obsah,

který je mu blízký. V dnešní době jsou mezi mladými lidmi velmi populární. Skrze tyto internetové stránky může kyberšikana probíhat šířením nepravdivých, urážlivých informací, které si může kdokoliv přečíst, jelikož jsou přístupné široké veřejnosti. (Černá et al., 2013, s. 28-30).

Jedním z hlavních důvodů, proč je kyberšikana považována za významný typ online rizikového chování, jsou její dopady. Ty se netýkají pouze a jenom obětí kyberšikanování, nýbrž i agresorů. Právě v souvislosti s tímto faktem nyní práce představí jednotlivé aktéry celého procesu.

2.3 Aktéři kyberšikany

Kyberšikana je velmi úzce propojena s tradiční šikanou. Právě proto platí i podobná charakteristika aktérů jako u šikany tradiční. Ke kyberšikaně nedochází v úzkém „sociálním vakuu“. Nutné je proto zmínit i další zúčastněné osoby, ne pouze oběti a agresory.

Pro každého člověka je velmi důležitá jeho sociální pozice, která udává místo ve společnosti. Každé dítě se v průběhu dospívání do určitých skupin začleňuje (zájmový kroužek, školní třída). Socializace je pro ně v tomto období nejdůležitější. Je přirozené, že se každý snaží ve společnosti vydobýt pro sebe nejlepší místo. Jeho pozice se ale může měnit ve spojitosti s jeho chováním. Někteří jedinci jsou ve skupinách oblíbenější více, někteří méně (Černá et al., 2013, s. 56-57).

Právě na tuto skutečnost je dobré nyní navázat. Pro kyberšikanu totiž zmíněné společenské postavení není až tak důležité. V online prostředí se i nejvíce oblíbený žák ve třídě může stát obětí. Naopak agresorem může být někdo, kdo obdiv mezi svými vrstevníky nesklízí. Tuto situaci je možné předvést na jednoduchém příkladě. Dítě, které je ve školní třídě podrobena tradiční, reálné šikaně, je považováno za její oběť. V online prostředí se jeho role ale může snadno změnit. Dítěti dochází trpělivost, jeho bezmoc ho přestává bavit. Právě proto může velmi jednoduše v online prostředí vstoupit do role agresora a začít se mstít těm, kteří ho šikanovali. Paradoxem celého procesu je to, že nikdo nemusí tušit, o koho se jedná.

Na rozdíl od tradiční šikany se lze ke kyberšikaně uchýlit i v případě, že je toto chování skupinou odsuzováno a je považováno za porušení stanovených skupinových norem. K tomuto faktu dochází především v souvislosti s pocitem anonymity. Při něm se agresor domnívá, že jeho chování zákonitě nemůže být propojeno s jeho osobou, a tak se

dopouští věci a činů, o kterých ví, že by nikdy skupinou nebyly schváleny (Černá et al., 2013, s. 59).

Pachatelé kyberšikany

I když je kyberšikana provázána s tradiční šikanou, neplatí pro ně totožná pravidla. Profily útočníků jsou totiž velmi různorodé. Tvoří heterogenní skupinu, ve které nezáleží na pohlaví, věku, fyzické síle útočníka, sociálním postavení a jiných aspektech. Důležité jsou především znalosti a dovednosti při užívání informačních a komunikačních technologií (Kohout, Kachrňák, 2016, s. 46).

Hlavním cílem pachatelů kyberšikany je především vystrašení či ponížení oběti. Agresor nemá často v úmyslu na oběť zaútočit fyzicky. Stěžejní je především ublížení psychické. To má být realizováno buď veřejně, nebo v soukromí. V posledních letech se ale stále více objevují případy tzv. neúmyslné kyberšikany, při které pachatel nechtěl oběti ublížit. Mělo se jednat pouze o pobavení se na její úkor, případně zabavit ostatní (spolužáky). Postupně ale byla nad kyberšikanou ztracena kontrola. (e-bezpeci.cz, 2018, online).

Základní rozdělení agresorů kyberšikany vychází právě z šikany tradiční. Můžeme je rozdělit na dvě skupiny:

- a) Společností neoblíbení pachatelé - ti se vyznačují nižším sebevědomím, sníženými sociálními dovednostmi, pocity nejistoty, osamělosti a nedostatečného uznání. Šikanování ostatních je často reakcí na pocity vlastní marnosti, nedostatečnosti a frustrace. Ostatním způsobují bolest, protože jim tento pocit pomáhá kompenzovat jejich vlastní nedostatky (Černá et al., 2013, s. 66).
- b) Společností uznávaní pachatelé - do této skupiny patří pachatelé, kteří jsou v kolektivu velmi uznáváni a oblíbeni. Mají velký okruh přátel, obstojné sociální dovednosti, vyšší sebevědomí a dominanci těchto vlastností využívají především na manipulaci s oběťmi. Velmi dobře dokáží odhadnout procesy, které se ve skupinách dějí a následně je využijí ve svůj vlastní prospěch (Kopecký, 2018, online).

Při kyberšikanování nalézáme tak jako u tradiční šikany oba dva zmíněné typy agresorů. Velmi často se ale pachateli stávají právě samotné oběti tradiční šikany, které si v kyberprostoru kompenzují to, co prožívají v realitě. Oběti se snaží agresorům jejich

chování oplatit nebo si vylepšit své postavení v rámci sociální skupiny (Kopecký, 2018, online).

Mezi základní motivy, které se při šikanování uplatňují, řadíme:

- Motiv upoutání pozornosti - v tomto případě se agresor snaží být středem pozornosti a získat si svým chováním přízeň spolužáků.
- Motiv zahnání nudy - nuda je jeden z hlavních aspektů, proč se agresori kyberšikany dopouštějí. V tomto případě jim takovéto agresivní chování přináší vzrušení a zábavu.
- Motiv Mengeleho - agresor se snaží prozkoumat, co oběť vydrží, a z tohoto důvodu dochází ke stupňování pokusů, a to jak na psychické, tak i na fyzické úrovni.
- Motiv prevence - tento motiv je charakteristický především pro oběti, které přecházejí do nového prostředí. Tím, že byly v minulosti poškozeny se snaží předejít tomu, aby se s šikanou nesetkaly znovu. Z toho důvodu se stávají agresory ony samy, popřípadě se k někomu přidávají.
- Motiv vykonat něco velikého - tento motiv je zaměřen především na neúspěšné žáky. Vzbuzuje v nich pocit, že prostřednictvím šikanování jsou schopni výkonu a že se oni sami stávají příčinou významného děje (Kolář, 2011; Šmahaj, 2014).

V šíření kyberšikany je často velmi nápomocné tzv. „publikum“. Je to ale zejména možnost sdílení a přeposílání závadných příspěvků, co zvyšuje intenzitu vedeného útoku. Jediné, co agresorovi stačí, je publikování příspěvku a o jeho následné šíření se pak postará právě ono „publikum“. Dopady na oběť jsou sice nepřímé, ale za to velmi důrazně zvyšovány (Kohout, Kachrňák, 2016, s. 47).

Existuje několik typů agresorů, kteří jsou v českém prostředí odlišování prostřednictvím klasifikace. Ta vychází zejména z motivace agresora pro realizaci kyberšikany a byla publikována prostřednictvím serveru stopcyberbullying.org. Rozčlenit ji můžeme na čtyři základní skupiny (What methods work with the different kinds of cyberbullies?, 2016, online):

- a) Typ Anděl pomsty („The Vengeful Angel“) - hlavní motivací tohoto typu agresora je pomsta či odplata za nepříjemnosti, které se jemu nebo jeho přátelům staly. Pachatel sám sebe nevnímá jako agresora, který kyberšikanu páchá, ale jako toho, kdo napravuje spáchané křivdy. Tento typ útočníka se také snaží chránit své přátele či blízké, kteří se stali oběťmi kyberšikany či šikany

tradiční. Charakteristické je pro ně to, že útočí zejména sami. Občas ale aktivně zapojují i své nejbližší, kteří byli nyní šikanovanou obětí původně šikanováni.

- b) Typ toužící po moci („Power-Hungry“ & „Revenge of the Nerds“) - v tomto případě agresor touží dávat ostatním najevo svou autoritu a sílu. Pachatelé se ostatním snaží předvést, že jsou dostatečně silní a přinutit je k tomu, aby se chovali podle jejich představ. Vyžadují publikum, které ale nemusí být početné. Často je složeno ze spolužáků či přátel. Velmi důležitý je pro ně fakt, že jsou ostatními vnímáni jako silní a hroziví. Jejich hlavním cílem je vyvolat reakci publika. Většina agresorů byla sama oběťmi tradiční šikany, proto řadíme mezi tento typ útočnicků menší, fyzicky slabší osoby, často právě dívky. V kolektivu nejsou oblíbení a jejich hlavním cílem je oběť zesměšnit či zastrašit. Jsou velmi technicky zdatní, ostatními označováni jako „nerdi“ (z anglického nerd = chytrolín).
- c) Typ zlé dívky („Mean Girls“) - hlavním motivem šikanování skrze komunikační technologie je nuda. Princip šikanování je založen na záměrných útocích, které jsou směřovány nejčastěji na dívky. I agresory jsou v tomto případě ženy. Tento typ agresora vyžaduje publikum. Cílem je se v první řadě pobavit, a to na úkor vyhlédnutých obětí. Agresorky svého útočení zanechají až tehdy, kdy je uspokojena jejich potřeba v nalezení zábavy, kterou hledaly.
- d) Typ neúmyslného pachatele („Inadvertent Cyberbully“) - tento typ agresora sám sebe nevnímá jako pachatele a do kyberšikany se zapojuje neplánovaně a neúmyslně. Jejich reakce jsou často afektované, nepřemýšlejí o následcích svého jednání. Často vystupují pod falešnou identitou. Věří, že je jejich chování neškodné, a nad oběťmi se pouze baví nebo si s nimi pohrávají.

Oběti kyberšikany

Stejně tak, jako byla zmíněna typologie a její východisko agresorů kyberšikany, bude tomu tak i u obětí. Vše vychází opět z tradiční šikany, která vymezuje dva typy obětí. Patří mezi ně oběti pasivní (Olweus, 1993) a oběti „provokatéři“ (Kolář, 2011).

- a) Pasivní oběti - do této skupiny můžeme zařadit děti, které jsou stydlivé, plaché a fyzicky méně zdatné. Vyznačují se také menší průbojností a nižším sociálním statusem.

- b) Oběti „provokatéři“ - ty jsou charakteristické především akčností, impulzivitou a provokacemi. Často do této skupiny patří děti, jež jsou okolím vnímány jako „ty, kteří si šikanu zaslouží“. V kolektivu nejsou oblíbené a nemají téměř žádné přátele.

Vzhledem k tomu, jak moc specifická je internetová komunikace mezi aktéry, je možné zmíněnou typologii ještě rozšířit o dvě další skupiny obětí. První z nich poukazuje na přeměnu role agresora, který se jednoduše může stát obětí kyberšikany. Do druhé, přidané skupiny, řadíme dítě, které nijak z kolektivu nevybočuje. Není ani oblíbené, ani nepopulární. I tak je kyberšikanováno. V online prostředí se stává mnohem snadněji zranitelné (Černá et al., 2013, s. 62).

Kyberšikana není založena na fyzickém kontaktu mezi obětí a agresorem. Pro oběť je ale emocionálně velmi náročná a škodlivá. V souvislosti s tímto faktem je nutné poznamenat některé projevy a dopady na psychický stav oběti (Šmahaj, 2014).

- Strach, stres.
- Změna sebevědomí, sebedůvěry (self-koncept).
- Časté poruchy spánku.
- Výskyt depresivních a neurotických obtíží.
- Snížení frustrační tolerance.
- Zkratkovité myšlení, suicidiální myšlenky.
- Psychická nestabilita.
- Trauma a posttraumatická stresová porucha.

Přihlízející

Kyberšikanu můžeme charakterizovat jako jev, který má velmi specifickou povahu. S tradiční šikanou má spoustu znaků společných. Existují ale i ty, které tyto dva relativně podobné jevy odlišují. U reálné šikany je zřetelně viditelné, kdo se stává obětí a kdo agresorem. Přihlízející tak můžou velmi dobře jejich pozice rozdělit. To ale neplatí u kyberšikany. Zde se role přihlízejících mění. Tento jev totiž velmi často probíhá skrytě, například přes soukromé zprávy, a kromě obětí se o ní nikdo nemusí dozvědět (Černá et al., 2013, s. 74).

Ti, kteří celému jevu přihlíží, se mohou zachovat několika způsoby. Willard (2007) uvádí dva základní typy přihlízejících:

- a) Škodící/ubližující přihlízející - ti především podporují agresora v tom, jak jedná. Patří sem ale i ti, kteří jev registrují, avšak nijak do jeho průběhu nezasahují. Tímto chováním pak pomáhají agresorovi, protože udržují v tajnosti to, jak se projevuje.
- b) Pomáhající přihlízející - snaží se šikanu zastavit a poskytnout oběti podporu.

Macháčková (2012) pak dále rozčleňuje přihlízející dle vztahu k oběti a k agresorovi na čtyři základní skupiny:

- Ti, co pomáhají oběti (poskytují radu a podporu).
- Ti, co pomáhají agresorovi (dál šíří pomluvy).
- Ti, co pomáhají oběti i agresorovi.
- Ti, co nic nedělají (situaci vnímají, ale nijak na ni nereagují).

Přihlízejícím kyberšikany se může stát kdokoliv. Každý může objevit na internetových diskuzích či blogách situace, které se mu nemusí zdát přiměřené. Stačí narazit na stránku, která je plná pomluv, nebo se zahledět příteli do telefonu a povšimnout si, že je příjemcem vulgárních zpráv. V tomto okamžiku se osoba stává přihlízejícím. V lepším případě se jedná o jednoho kamaráda, který si nevhodných zpráv povšimne. V horším případě je publikum daleko větší - desítky, stovky nebo tisíce lidí. I tento fakt vytváří odlišnost kyberšikany od šikany tradiční. Jejím publikem je nejčastěji menší skupina či školní třída (Vašutová et al., 2010).

Vzhledem k tomu, že se jedná o jev sociální, je role přihlízejících důležitá a určující pro její další vývoj (Macklem, 2003). Pokud přihlízející proti probíhající šikaně vystoupí, zastanou se oběti a odsoudí toto jednání v rámci skupiny, mohou tím zabránit dalšímu pokračování. Pokud se přidají na stranu oběti a nabídnou jí pomoc, mohou tím snížit negativní důsledky kyberšikany. Aktivní podpora přihlízejících je proto velmi důležitá.

3 Sexting jako forma online rizikového chování

Sexting je považován za poměrně nový fenomén, který není všem znám. Z toho důvodu je na místě nejprve vysvětlit, co samotný pojem znamená.

Sexting je dle Kopeckého (2013) definován jako „elektronické rozesílání zpráv, vlastních fotografií či vlastního videa se sexuálním obsahem, ke kterému dochází v prostředí virtuálních elektronických médií - zejména internetu“. Dle portálu E-bezpečí je pojem sexting složen ze dvou slov, a to sex a textování. (Kopecký, 2019, online).

Termín sexting zahrnuje daleko širší spektrum činností, nežli jen odesílání a přijímání materiálu sexuálního charakteru. Pod tento termín spadá například výroba a zasílání vlastních fotografií nebo přeposílání přijatých, sexuálně laděných fotografií ostatním. Jedná se o činnosti, při kterých je skrze fotografie či videa zachycován sexuální obsah, jako jsou ku příkladu sexuálně a explicitně laděné texty a obrázky, nahé či obnažené fotografie, popřípadě videa (Hollá, 2016).

Fenomén sextingu je propojen převážně s mladou generací. Současné děti vyrůstají v období, ve kterém dochází k velmi razantnímu nárůstu vlivu informačních a komunikačních technologií. Ty vstupují do každodenních životů lidí a vše je s nimi daleko jednodušší. I proto jsou mladší generace daleko více sžity s virtuálním prostředím a pohybují se na něm s větším přehledem nežli generace starší.

Výzkumy dokazují, že sexting provozuje zhruba 7-9 % dětí ve věku 11 až 17 let. I po překročení hranice 17 let mladí dospělí v sextingu pokračují. Z výzkumu rizikového chování studentů vychází, že sexting provozuje 12-23 % populace dívek ve věku 20-25 let (Kopecký, 2013). Tento fakt dokládá skutečnost, že sexting není pouze záležitostí propojenou s rizikovým chováním v pubertě. Váže se ale i na období adolescence a dospělosti.

Se sextingem je také vázán pojem cybersex, který Divínová (2005) charakterizuje jako „každou formu sexuálního vyjádření prostřednictvím počítače nebo internetu.“ Tyto dva výrazy je ale důležité umět odlišit. Pod pojem cybersex můžeme zahrnout veškeré sexuální materiály, které se ve virtuálním prostředí nachází. Sexting se ale týká pouze vlastních intimních materiálů.

3.1 Typologie sextingu a motivace k jeho realizaci

Tento fenomén se vyskytuje především v životě dospívajících a mladých dospělých, jak již bylo v úvodí části zmíněno. Můžeme ho tedy považovat za určitý typ chování, skrze něj se mladí lidé snaží zaujmout opačné (u homosexuálně orientovaných osob stejné) pohlaví, a rozvíjet tak více vztahy mezi sebou. Pro začátek je vhodné rozdělit si sexting na dvě základní kategorie: dobrovolný a nátlakový (Hollá, 2016).

Dobrovolný sexting je typem sexuální aktivity dospívajících či dospělých, prostřednictvím které chtějí uspokojit své nebo partnerovy sexuální touhy. Někteří lidé tento způsob komunikace využívají na přilákání někoho, kdo je zajímá. Prostřednictvím zasílání svých intimních fotografií či videí vyjadřují svému partnerovi důvěru a intimitu. Odeslání explicitně laděného snímku ale obě dvě strany vůči sobě zavazuje. Opakem dobrovolného sextingu je nátlakový. Představuje nejčastěji formu sexuálního obtěžování a nese s sebou i vyšší riziko zneužití (Hollá, 2016).

Další možná typologie tohoto jevu je vytvořena autory Van der Hofem a Koopsem (In: Hollá, 2016). Ti rozdělují typy sextingu podle toho, zda osoba, která sexuálně explicitní obsah poskytuje osobě jiné, je zároveň objektem tohoto jevu. V tomto případě se jedná o tzv. self-sexting. Je chápán jako akt, při kterém dospívající rozesílají své vlastní intimní fotografie. Druhým typem je peer-sexting. Pro něj je charakteristické rozesílání fotografií mezi vrstevníky.

V neposlední řadě je vhodné uvést poslední možnou typologii, která opět rozděluje sexting do několika kategorií. Člení se na (Wolak J., Finkelhor D., 2011, online; Döring N., 2014, online; In: Hollá, 2016):

1. Partnerský, konsenzuální sexting.
2. Nátlakový sexting.
3. Sexting jako touha po pozornosti.
4. Přitěžující sexting.

1. Partnerský sexting

Partnerský život je často potřeba nějak obohatit. Tvorba erotického materiálu je právě jednou z forem experimentování ve vztazích. Odesílání a přijímání fotografií mezi osobami, u kterých existuje vzájemný vztah může být považováno za normativní chování. (Hollá, 2016). Dle Döringa (2014, online) je tento typ sextingu nazýván jako konsenzuální sexting. Můžeme ho považovat za běžně se vyskytující jak u dospívajících,

tak i mezi dospělými. V dnešní době informačních a komunikačních technologií se tento styl komunikace mezi partnery stává více společností tolerovatelný. Partneři se snaží experimentovat, a poznávat tak své hranice a sexuální identitu právě prostřednictvím médií. Tento typ sextingu je nutné odlišit od nátlakového, protože sexuálně explicitní obsah je partnery vytvářen a zasílán dobrovolně (Hollá, 2016).

2. Nátlakový sexting

Jedná se o nedobrovolnou formu sextingu, který může zahrnovat i určitou míru obtěžování či nátlaku. Jednoduchým příkladem je snaha chlapce donutit dívku k tomu, aby mu zaslala své erotické fotografie. Jako prostředek k vydírání používá lásku. Pokud ho dívka miluje, měla by mu dle jeho stanovených pravidel fotografie zaslat. Cílem nemusí být vždy zneužití fotografií. Příjemce fotografií je může využít pro své vlastní sexuální uspokojení či na jiné potřeby, se kterými druhá osoba nemusí být ztotožněna. Hlavním rizikem může být nežádoucí šíření obrázků a médií se sexuálním obsahem (Hollá, 2016).

3. Sexting jako touha po pozornosti

Jako další možnou formou sextingu uvádí autoři Wolak a Finkelhorn (2011, online) sexting, který je realizován kvůli touze po pozornosti. V 19 % se snaží dospívající na sebe upoutat pozornost tak, že vytváření a následně zasílají své erotické fotografie. Stejně tak, jak tomu bylo u nátlakové formy sextingu, se může stát, že se tato média dostanou k většímu počtu lidí. To může mít pro jednotlivce až fatální následky.

4. Přitěžující sexting

Autoři Wolak a Finkelhor (2011, online) zmiňují ještě jednu formu sextingu, která je označována jako nonkonsenzuální. Nedochozí pouze a jenom k šíření soukromých zpráv erotického charakteru, ale i k šikanování, vydírání či vyloučení ze zaměstnání. Tento typ sextingu velmi úzce souvisí s kyberšikanou, online rizikovým a sexuálně rizikovým chováním. Sexuální obsah je rozesílán především z důvodu přilákání pozornosti druhých.

Nyní byly zmíněny typy sextingu, ve kterých bylo možné si povšimnout několika důvodů, proč obecně k tomuto aktu dochází. Zaměřme se ale nyní podrobněji na motivaci mládeže, která se tohoto rizikového chování dopouští stále častěji.

Důvodů, proč děti a mladiství realizují sexting, je mnoho. V současné době je vnímán jako součást moderních vztahů, potlačuje nudu, která je největším nepřítelem

mladých. Může ale vystupovat jako nástroj pomsty druhým (např. bývalému partnerovi) či jako produkt sociálního tlaku. Nyní se práce detailněji zaměří na jednotlivé důvody realizace tohoto aktu (Kopecký et al., 2015, s. 45-46).

a) Sexting jako součást romantických vztahů

Jak uvádí Kopecký et al. (2015, s. 45), sexting je hojně využíván na začátcích partnerských vztahů jako nástroj upoutání pozornosti partnera, prostředek pro prohloubení intimacy, flirtování a vzrušení. Sexting, který je realizovaný v rámci vztahu, je pak pro oba partnery znakem lásky a vzájemné důvěry. Velmi typický je zejména u vztahů na dálku, či u lidí, kteří jsou na nějakou dobu fyzicky odloučeni. Jsou nuceni komunikovat pouze skrze informační a komunikační technologie, které se stávají prostředkem pro výměnu intimního materiálu.

b) Sexting jako nástroj potlačení nudy

Řada výzkumů (Kopecký, 2012, online) poukazuje na to, že se nuda stává jedním z hlavních důvodů pro sdílení intimních materiálů mezi vrstevníky právě skrze sociální sítě.

c) Sexting jako produkt sociálního tlaku

Je známo, že řada případů sextingu je právě důsledkem vyvíjejícího se tlaku ze strany konkrétní sociální skupiny - například spolužáci/spolužačky či partneři/partnerky. Pokud je sexting realizován v partnerském vztahu, může se stát, že jsou nejčastěji dívky svým partnerem donuceny k zaslání svým intimních fotografií. Tato skutečnost se ale ve vztahu stává rutinou a běžnou součástí vztahu. Ponechání si sexuálně explicitního materiálu pro své účely je důkazem důvěry a lásky.

Sexting se neodehrává jen v partnerských či romantických vztazích. Zde můžeme navázat na jeden z již zmíněných důvodů rozesílání fotografií, a tím je nuda. Pro příklad lze uvést skupinu mladých dívek, které se rozhodly, že společně „jen tak“ nafotí intimní fotografie, které si následně vzájemně nasdílí. Materiál nezůstal ale pouze pro ně a po jeho úniku k veřejnosti se staly terčem kritiky, posměchu, kybersikany a byly veřejně dehonestovány (Sztokowski, Kopecký Krejčí, 2014).

d) Sexting jako nástroj sebe prezentace

Řada výzkumníků upozorňuje na souvislost mezi sextingem a požadavky dnešní konzumní společnosti. Problematika lidské sexuality je v současnosti velmi často prezentována, a to především přes média a reklamy. Mladým lidem jsou právě skrze ně představovány ideály fyzické krásy, které pubescenti a adolescenti berou jako své vzory.

Již od brzkého věku každý z nás potřebuje vzory chování, které může napodobit. Dnešní společnost a média v ní fungující ukazují na to, že intimita a odhalování se je zcela „normální“ způsob chování. Právě proto pak děti nevnímají sexting jako tolik rizikový a nebezpečný. Sexting je běžně provozován celebritymi, sportovci, zpěváky i herci a je součástí filmů, seriálů, hudebních klipů či dalších mediálních forem (Kopecký, Kožíšek, 2015).

e) Sexting jako nástroj pomsty

Tato forma motivace pro rozesílání intimních fotografií a videí je zdokumentována již v souvislosti s několika případy sextingu jak u dětí, tak i u dospělých. V některých případech slouží intimní materiál k vydírání dítěte, kdy počáteční nevinná komunikace přeroste ve výměnu fotografií, jejichž intimita se navyšuje (Kopecký, 2014, online). Výsledkem je pak velmi intenzivní vydírání dítěte.

V souvislosti s tímto motivem je vhodné zmínit také fakt, že sexting slouží i jako nástroj pomsty ex-partnerům. Existují i internetové stránky (především Facebook - „Roztahovačky“), na které chlupci nahrávají sexuálně laděné fotografie a videa svých bývalých přítelkyň a vulgárně je komentují. Je dobré poznamenat, že všechny materiály, které jsou na internet vloženy, byly zaslány dívkami dobrovolně, a partneři tak jejich důvěry zneužili. (Cimmerová, Moravčík, Plachetka, Vostrčilová, 2018-2020).

3.2 Aktéři sextingu

Jak již bylo zmíněno v předešlých částech práce, sexting a kyberšikana jsou dva velmi úzce propojené pojmy. Kyberšikana je nadřazeným pojmem pro sexting. V předešlé hlavní kapitole byly v souvislosti s problematikou kyberšikany popsány základní charakteristiky jednotlivých aktérů procesu. Nyní je proto vhodné popsat podobným způsobem i účastníky procesu sextingu. Je nutné poznamenat, že většina charakteristických rysů obětí a pachatelů kyberšikany je provázána právě s aktéry sextingu.

Agresoři sextingu

Do současné generace „Z“ patří ti, kteří každý den využívají moderní elektronická zařízení. Prostřednictvím nich si pak vzájemně zasílají nahé a polonahé fotografie či hledají, zkoumají a také vyjadřují svoji sexualitu v kyberprostoru. Sami takovýto styl chování považují za zcela normální a přirozený.

D. Gordon-Messer et al. (2012, online) se ve svém výzkumném šetření zaměřili na typologii aktérů sextingu, kteří byli rozděleni do čtyř kategorií:

- Nesexteři - ti, kteří nedostali ani nezaslali erotický materiál.
- Odesílatelé - ti, kteří sexuálně laděný materiál odeslali, ale nikdy žádný nepřijali.
- Příjemci - ti, kteří materiál přijali, ale nikdy nic se sexuální tematikou neodeslali.
- Obousměrní sexteři - ti, kteří intimní materiál přijali a také odeslali.

Tato typologie je ale poměrně obecná. Porovnáním a analýzou odborné literatury můžeme konstatovat, že dělení účastníků sextingu je poněkud specifičtější, než uvádí Gordon-Messer et al. (2012, online). Sextery můžeme charakterizovat dle povahy realizace tohoto jevu a rozdělit je opět do několika kategorií:

- Agresivní sexteři - při realizování sextingu používají některou z forem agrese a jejich hlavním cílem je dehonestovat a poškodit oběť.
- Nátlakoví sexteři - tento typ agresorů využívá skryté formy agrese, kterou je nátlak.
- Konsenzuální sexteři - ti skrze sexting zkoumají vlastní sexuální identitu a snaží se skrze něj budovat partnerský či romantický vztah.

Vztah mezi aktéry je při tomto jevu velmi specifický. Výměna intimních materiálů souvisí s absolutní důvěrou z obou dvou stran. Útočníkem se tedy s velkou pravděpodobností stávají nejčastěji bývalí partneři či partneři virtuální, se kterými si oběť z nějakého důvodu sexuálně laděný materiál preposílala.

Oběti sextingu

Dalším důležitým aktérem celého jevu je oběť. Tento proces můžeme nazvat jako online sexuální viktimizaci. Ta je definována jako nátlak prostřednictvím internetu a telefonu, který je vyvíjen za cílem sexuálního kontaktu či šíření sexuálních materiálů nebo osobních informací o oběti (Gámez-Guadix, M., et al., 2015, online). V souvislosti s offline agresivitou je důležité poukázat na absenci geografických a časových limitů při online sexuální viktimizaci. Je to především v důsledku toho, že se celý jev odehrává ve virtuálním prostředí. Pro něj je totiž charakteristická anonymita a také větší pravděpodobnost a lehčí realizace navázání kontaktu s druhými (Hollá, 2016, s. 61).

Většina dospívajících si není vědoma nebezpečí, jehož spouštěčem může být právě zasílání sexuálně laděných fotografií či videí skrze mobilní telefony a další elektronická zařízení. Důsledky sextingu mohou být velmi závažné, a to jak pro agresory, tak pro oběti (Hollá, 2016, s. 61).

Mezi emocionální a psychosomatické důsledky oběti sextingu můžeme zařadit např.: ztrátu sebevědomí, deprese, strach z vydírání a obtěžování či opakované sny o agresorovi. Tyto důsledky mohou mít krátkodobý či dlouhodobý charakter, podobně, jak je tomu u kyberšikany. Oběť sextingu může být vystavena sexuálnímu obtěžování či útokům. Mladiství a dospělí, kteří překročí mravní hranice, mohou být za své jednání potrestáni. Dle způsobu pořízení fotografie se daný skutek vyhodnocuje buď jako trestný čin, či jako přeštek. Velmi důležité je zdůraznit skutečnost, že za dítě je považována osoba mladší osmnácti let, nikoliv patnácti let. I z tohoto důvodu může být sexting klasifikován dle zákona č. 40/2009 Sb. jako trestný čin § 192 výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, § 193 zneužití dítěte k výrobě pornografie či § 202 svádění k pohlavnímu styku. (Trestní zákoník, 2019, online).

3.3 Rizikovost sextingu

Nejvíce je citlivý materiál šířen především skrze sociální sítě, kterými jsou Facebook a portál libimseti.cz či lide.cz. Velké úskalí také představuje digitální úložiště fotografií s názvem rajce.net (Kopecký, 2011). Na této platformě nejvíce úradují dospělí lidé, kteří bezmyšlenkovitě přidávají fotografie svých nezletilých dětí, a ty se pak stávají snadným terčem pro jedince s pedofilními sklony. Tento důležitý fakt si rodiče velmi často neuvědomují.

Mezi jedno z největších nebezpečí sextingu patří vysoké riziko zneužití citlivých osobních materiálů a údajů, které oběť agresorovi zaslala. Pachatelem může být například bývalý partner, známý, ale také naprosto cizí člověk. Oběť může být vydírána, šikanována či manipulována (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

V nejskalnějších případech může nastat situace, kdy dojde ke zveřejnění obnažených fotografií či videí přímo na internetu. V tomto případě bývá velkým problémem jejich zpětné stažení, neboť mohou ve virtuálním prostředí kolovat i několik let. Z tohoto důvodu může dojít k jejich extrémnímu rozšíření a je prakticky nemožné všechny fotografie z kyberprostoru odstranit. Fotografie ale mohou být použity i například o několik let později, než byly opravdu vyfoceny. To souvisí se ztrátou

prestiže osoby, která je na fotografiích či videích znázorněna. Velmi často nastává situace, kdy na materiál narazí někdo z rodinných příslušníků a výsledkem pak mohou být problémy doma. Nejen rodina může být tím, kdo intimní materiály odhalí. Každého pravděpodobně čeká několik výběrových řízení, které bude absolvovat před nástupem do výkonu zaměstnání. Doba, ve které jsou sociální sítě pomalu na prvním místě, napomáhá faktu, že si zaměstnavatelé dávají velký pozor na to, koho do své firmy přijímají. Z tohoto důvodu velmi často skrze internet nachází informace o žadatelích o zaměstnání, a i na základě toho mohou na nevhodný materiál narazit.

Dalším z možných rizik je vystavení se harašení, sexuálnímu útoku či kybergroomingu. Ten můžeme charakterizovat jako psychickou manipulaci dítěte prostřednictvím moderních komunikačních technologií. Hlavním cílem je získat důvěru oběti a díky ní pak vylákat dítě na osobní schůzku a následně ho sexuálně zneužít. Kybergroomer se často vydává za jinou osobu, než ve skutečnosti je, a svou identitu často přizpůsobuje tomu, jaká jeho oběť je a jak by jí mohl co nejvíce zaujmout (Kybergrooming, 2018, online). V důsledku toho, že není složité od mladé dívky získat intimní materiál, pak případů přibývá.

Sexting může vést až k závažným zdravotním problémům, mezi které můžeme zařadit například emoční či psychologickou úzkost. Ta může vyústit až v sebevražedné sklony (Curnutt, 2012, online). Některé studie, které byly realizované v prostředí amerických škol dokazují, že se sexting pojí i s rizikovým sexuálním chováním. Zejména se tato skutečnost týká počtu sexuálních partnerů a provozování nechráněného sexu (Benotsch, Snipes, Martin, Bull, 2012, online). Jedny z dalších studií poukazují i na souvislost sextingu s užíváním návykových látek, zejména pak s užíváním marihuany, cigaret a nárazovou konzumací alkoholu (Dake, Price, Maziarz, Ward, 2012, online).

V neposlední řadě je nutné zmínit, že se při realizaci sextingu můžeme dopustit přestupku či trestného činu. Mezi ně pak konkrétně patří například výroba, přechovávání a šíření dětské pornografie, ohrožování výchovy dítěte, vydírání a jiné (Kopecký, Szotkowski, 2015, s. 53).

Vlachová (2009, online) v následující tabulce představuje trestné činy uvedené v trestním zákoníku České republiky, přičemž může dojít k naplnění skutkové podstaty právě v důsledku sextování.

Tab. 1: Trestné činy spáchané v důsledku sextingu

Trestný čin	Paragraf	Výška trestu
Omezování osobní svobody	§ 171	až 2 roky
Znásilnění	§ 185	6 měs. až 5 let
Pohlavní zneužití	§ 187	1 až 8 let
Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií	§ 192	až 2 roky
Zneužití dítěte k výrobě pornografie	§ 193	1 až 5 let
Ohrožování výchovy dítěte	§ 201	až 2 roky
Nebezpečné pronásledování	§ 354	až 1 rok

(Vlachová, 2009, online)

Z hlediska právního aspektu záleží ale na několika proměnných, které vymezují trestnost sextingu. Velmi důležitou roli hraje věk. Pokud jsou oba aktéři sextingu zletilí, pak problematika dětské pornografie zcela opadá. Pokud ale osoba, která sexuálně explicitní materiál obdržela, jej začne rozesílat dalším osobám, mohou vyvstat právní otázky v oblastech pomluvy, ochrany soukromí či autorských práv (Povolný, 2010, online).

Jak již bylo zmíněno, věk je velmi důležitým aspektem celé problematiky. Na místě je proto uvést premisu, která je i východiskem právního rámce sextingu. Osoby starší patnácti let mohou mít pohlavní styk a nedopouští se žádného trestného činu. Nesmí se pak ale při sexuálním aktu fotografovat či natáčet. Mohlo by se jednat o Výrobu a nakládání s dětskou pornografií dle § 192 Trestního zákoníku (Kopecký, Szotkowski, 2019, online). Dětskou pornografií lze dle Rady Evropy a Evropského parlamentu charakterizovat jako (Evropský parlament a Rada EU, 2011, online):

- jakýkoli materiál, který zobrazuje dítě, které se účastní skutečného nebo předstíraného jednoznačně sexuálního jednání,
- jakékoli zobrazení pohlavních orgánů dítěte prvotně k sexuálním účelům,
- jakýkoli materiál, který zobrazuje osobu se vzhledem dítěte, která se účastní skutečného nebo předstíraného jednoznačně sexuálního jednání, nebo každé zobrazení pohlavních orgánů osoby se vzhledem dítěte k prvotně sexuálním účelům, nebo
- realistické obrázky dítěte, které se účastní jednoznačně sexuálního jednání, nebo realistické obrázky pohlavních orgánů dítěte k prvotně sexuálním účelům.

Rozlišení toho, zda se jedná o dětskou pornografii či nikoli, se liší případ od případu. Stěžejní úlohu v určování hraje zejména policejní orgán a také soudní znalci (dětské lékaři a další specialisté). Jak již bylo zmíněno, právo umožňuje pohlavní styk dětem starším patnácti let, avšak nesmí se při tom fotografovat ani natáčet. Někteří sexuologové tento fakt kritizují a snaží se prosadit posunutí hranice právní odpovědnosti právě na patnáct let. Právní paradox má ale svůj smysl. Dítě starší patnácti let je již fyzicky vyspělé na to, aby provozovalo pohlavní styk. Otázkou ale zůstává, zda dítě tohoto věku zvládne nést následky spojené například s rozšiřováním jejich vlastních intimních materiálů v online prostředí. Dítě je proto chráněno zejména před psychickou újmou, která je spojena s dospíváním a adolescencí (Kopecký, Szotkowski, 2019, online).

4 Výzkumné šetření zaměřené na problematiku sextingu u mládeže

Poslední kapitola práce je věnována kvantitativnímu výzkumnému šetření, které bylo zaměřeno na problematiku sextingu jako formy online rizikového chování z pohledu mládeže. Cílovou skupinou byla vybraná mládež v Královéhradeckém regionu ve věku 15-18 let.

4.1 Koncepce výzkumného šetření

Vliv informačních a komunikačních technologií na člověka v dnešní době stále roste. Problematikou sextingu se zabývá řada odborníků, kteří poukazují na fakt, že je tento fenomén rozšířen již u dětské populace. Výzkumné šetření proto věnuje pozornost zejména fenoménu sextingu z pohledu mládeže.

Existuje několik výzkumů jak zahraničních, tak českých, které jsou orientovány právě na tento problém. I z příkladu ze studie ESPAD - 2015 (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách) vzešlo zjištění, že dochází k proměně forem trávení volného času mládeže. Proměny jsou vztahovány zejména ke kyberprostoru, který zapříčiňuje méně stráveného času „venku“ a více stráveného času „online“. I z tohoto důvodu dochází ke skutečnosti, že počet případů sextingu i jiných forem kyberšikany stále narůstá (Chomynová, Csémy, Mravčík, 2016, online).

Cílovou skupinou výzkumného šetření je mládež ve věku od 15 do 18 let, tedy ti, kteří se nachází v období adolescence. Pro toto věkové rozmezí je charakteristické experimentování, a to zejména v oblasti partnerské a sexuální. Adolescent začíná vyhledávat především blízkost a bezpečí, kterou pak nejčastěji nachází u druhého pohlaví. Jednou z fází vývoje vztahu je také společné poznávání intimity a vlastní sexuality (Macek, 1999).

Cílem výzkumného šetření je zjistit prevalenci sextingu u mládeže v Královéhradeckém kraji.

Důležitou součástí výzkumného šetření je také stanovení výzkumného problému bakalářské práce. Správně definovaný výzkumný problém je charakterizován jako otázka, která vyjadřuje vztah mezi jednotlivými proměnnými. Jeho znění má respektovat následující doporučení (Chráska, 2016, s. 13-14):

- Problém má být formulován konkrétně, jednoznačně, a pokud je to možné, tak v tázací formě.
- Problém musí implikovat možnost empirického ověřování.

- Problém má vyjadřovat vztah mezi dvěma nebo více proměnnými.

Výzkumný problém zní následovně: *Jaká je prevalence sextingu u mládeže v Královéhradeckém kraji z hlediska pohlaví a četnosti?*

Dále je zapotřebí k výzkumnému problému a k cíli výzkumného šetření formulovat hypotézy. Ty Gavora (2008, s. 67) specifikuje jako tvrzení, která jsou v oznamovací větě a na konci výzkumného šetření se musí přijmou či odmítnout. Hypotéza také vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými, což vytváří pravidlo, že musí být vždy formulována jako tvrzení o rozdílech, vztazích či následcích. Hypotéza se také musí dát empiricky zkoumat, proto musí být proměnné měřitelné, anebo se musí dát kategorizovat.

Pro výzkumné šetření, které se zaměřuje na fenomén sextingu z pohledu mládeže byly stanoveny následující hypotézy:

H1: Z respondentů sexting častěji provozují dívky než chlapci.

Z výzkumu, který realizoval Kopecký a Szotkowski (2017, s. 10, online), vyplývá, že představy respondentů jsou takové, že dívky zasílají erotický materiál častěji nežli chlapci. Celkem bylo osloveno 4870 respondentů ve věku 9-17 let, a to za pomoci online dotazníku. Tento fakt potvrzuje i další výzkum Kopeckého (2012, online), který tvrdí, že 9,7 % dětí již zaslalo vlastní sexuálně laděné materiály, přičemž 54,37 % tvořily dívky a 45,63 % chlapci. Výzkum zahrnoval více než 11 000 respondentů.

H2: Sexting provozuje méně než 20 % respondentů.

Dle výzkumu EU kids (Šmahel a kol., 2020, online) můžeme uvést, že 17 % českých dětí ve věku 15-16 let realizuje sexting. Výzkum byl prováděn od podzimu roku 2017 do léta roku 2019 a celkem bylo použito 21 964 respondentů ve věku 9-16 let. Na tuto problematiku byly dotazovány pouze děti ve věku 12-16 let.

H3: Více než 40 % dotazovaných již obdrželo intimní materiál někoho jiného.

Tato hypotéza je formulována opět na základě výzkumu EU kids (Šmahel a kol., 2020, online). Zde byl vyvozen závěr, že 50 % mládeže ve věku 15-16 let již někdy obdrželo sexuálně explicitní zprávu. Tuto skutečnost potvrzuje i výzkum, jenž realizoval Kopecký a Szotkowski (2017, s. 13). Zde bylo potvrzeno, že více než 40 % (40,96 %) již v prostředí internetu obdrželo provokativní erotickou fotografii, na které je někdo částečně svlečený či dokonce úplně nahý.

H4: Více než 70 % respondentů vnímá sexting jako rizikový.

Krejčí a Kopecký (2010-2011) vyhotovili zprávu z výzkumu, který byl realizován v rámci projektu E-bezpečí - nebezpečí internetové komunikace pro žáky a učitele. Tohoto výzkumu se zúčastnilo 12 533 žáků základních a středních škol. Více než 70 % (71,18 %) považuje odesílání sexuálně laděných fotografií či videozáznamů nebo jejich zveřejňování na internetu za rizikové.

4.2 Strategie výzkumného šetření

Jako nástroj pro realizaci výzkumného šetření byla využita frekventovaná metoda vycházející z kvantitativně orientovaného výzkumu. Tu můžeme označit jako záměrnou a systematickou činnost, při které dochází ke zkoumání, ověřování a testování hypotéz o vztazích mezi jevy. Kvantitativně orientovaný výzkum je využitelný pro vědy sociální i pedagogické. Aby bylo možné provést efektivní výzkum, je nutné dodržovat stanovené fáze procesu:

- Stanovení problému.
- Formulace hypotézy.
- Testování (ověření) hypotézy.
- Vyvození závěrů a jejich prezentace (Chráska, 2016, s. 11).

První dvě fáze celého procesu již byly provedeny. Následující fáze, tedy ověření hypotéz a vyvození závěrů, budou realizovány v následujících podkapitolách.

Pro realizaci výzkumného šetření byla zvolena kvantitativní metoda formou dotazníku. Dle Gavory (2008, s. 122) se jedná o „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Dotazník je určený především pro hromadné získávání dat.*“

Pro účely výzkumného šetření byl sestaven nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce. Před závěrečnou distribucí dotazníku byl realizován předvýzkum, jehož cílem bylo ověřit, zdali je jeho zadání srozumitelné a jsou-li respondenti schopni na položky dotazníku odpovědět. Předvýzkum byl proveden u 5 adolescentů. Všechny položky v dotazníku byly pro dotazované srozumitelné, a proto nebyly provedeny žádné další úpravy.

Dotazník obsahuje předmluvu, kde seznamuje respondenty s autorem, důvodem výzkumného šetření a etikou, která ujišťuje o jeho anonymitě. Dále také stručně charakterizuje fenomén sextingu, a to zejména pro ty, kteří se s daným pojmem nikdy

nesetkali. Dohromady je dotazník složen ze čtrnácti otázek otevřeného, uzavřeného i polouzavřeného charakteru.

První část dotazníku je zaměřena na obecné informace o respondentech. Uzavřená otázka (Q1) zjišťuje pohlaví adolescenta a otevřená (Q2) dává prostor ke sdělení svého věku. Další uzavřená otázka (Q3) zkoumá povědomí respondentů o problematice sextingu. Následující část je zaměřena na partnerství, intimitu a na zasílání či přijímání intimních materiálů (Q4-Q10). Zkoumána je ale také rizikovost jevu (Q11), či přímo trestněprávní ukotvení problematiky (Q12-Q13). Poslední položka dotazníku je věnována prevenci (Q14). Otázky (Q10-Q14) jsou strukturovány jako polouzavřené s možností vícenásobného výběru. Zároveň je nabídnuta také odpověď „jiné“, a z tohoto důvodu je nelze považovat za zcela uzavřené. Právě u těchto položek mohou respondenti více vyjádřit své vlastní myšleny, názory a postoje.

4.3 Sběr dat a výzkumný vzorek

Sběr dat pro kvantitativní výzkumné šetření probíhal v březnu 2020 skrze informační a komunikační technologie. Pro rychlé šíření dotazníku byl využit online program Survio. Tento server umožňuje snadný přístup k dotazníku, libovolný časový limit pro jeho vyplnění, zároveň je ale v souladu s etikou a neporušuje právo respondenta na anonymitu.

Cílovou skupinou výzkumného šetření byla mládež v období adolescence. Pro tuto skupinu je charakteristické trávení volného času zejména u moderních technologií, a i z tohoto důvodu bylo distribuování dotazníku tímto způsobem vyhodnoceno jako nejefektivnější.

Respondenti pro výzkumné šetření byli vybráni za použití metody sněhové koule (ang. Snowball sampling method). Jedná se o metodu, která je založena na „nabalování“ respondentů dle doporučení předchozích respondentů (Vojtíšek, 2012, s. 21). V tomto případě byla využita sociální síť Facebook, přes kterou byl dotazník zaslán několika respondentům, kteří ho následně rozšiřovali mezi další. Celkem se výzkumného šetření zúčastnilo 103 respondentů. Tři dotazovaní museli být z průzkumu vyřazeni. Důvodem bylo nesplnění stanovených kritérií dotazníku. **Validní výzkumný vzorek tedy činí 100 respondentů.**

Na základě získaných odpovědí z první části dotazníku můžeme vyčíst základní charakteristiky výzkumného vzorku. Ty jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 2: **Pohlaví a věk respondentů**

Věk	Dívky	Chlapci	Celkem
14 let	1	4	5
15 let	13	9	22
16 let	14	6	20
17 let	19	10	29
18 let	15	7	22
19 let	1	1	2
Celkem	63	37	100

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 100 respondentů. Větší část tvořily dívky, a to v zastoupení 63 %. Chlapci tvořili 37 % celku. Je tedy zřejmé, že je vzorek z nadpoloviční většiny tvořen dívkami.

Výzkumný soubor reprezentovali respondenti ve věkovém rozmezí od 14 do 19 let. Průměrný věk zúčastněných je 16,5 let. Z tabulky lze vyčíst, že se zapojilo nejvíce adolescentů ve věku 17 let (29 %) a hned poté ve stejném počtu (22 %), respondenti ve věku 15 a 18 let.

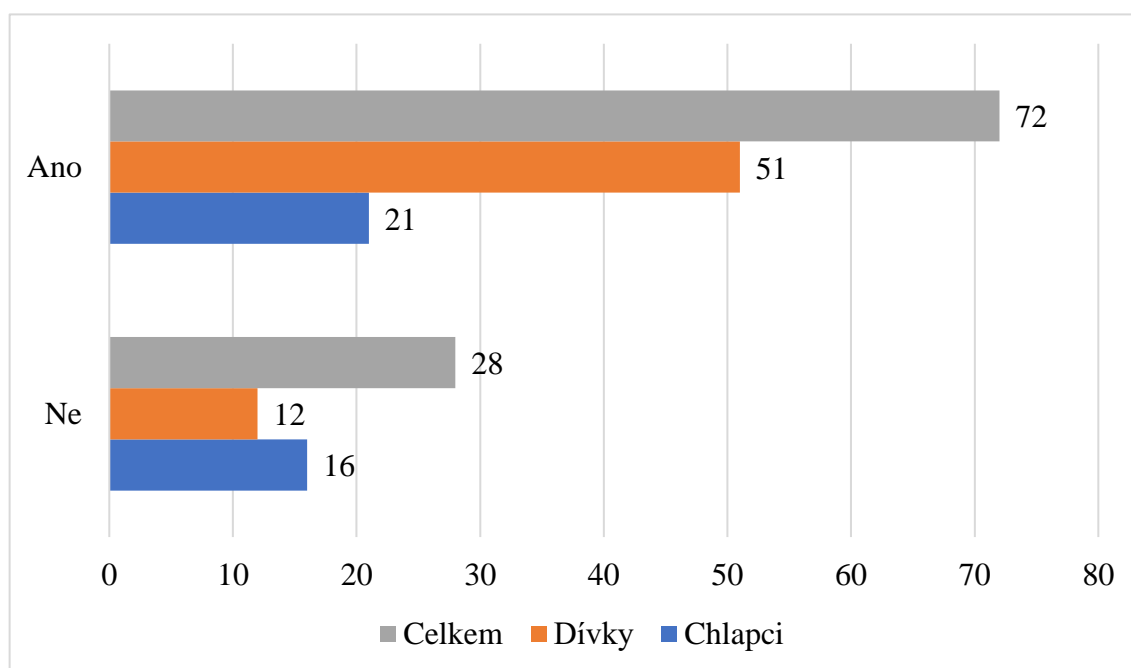
Do výzkumného šetření byly zařazeny i skupiny, které nejsou hlavním zájmem práce. Jsou jimi dotazovaní ve věku 14 a 19 let. Tvoří nejmenší počet zastoupených, a to 5 % adolescentů ve věku 14 let a 2 % ve věku 19 let.

4.4 Výsledky výzkumného šetření

Tato část práce je zaměřena na interpretaci výsledků, které vycházejí z realizace výzkumného šetření. Jejich prezentace je znázorněna v následujících grafech, které jsou seřazeny v souladu se strukturou dotazníku. Ne všechny otázky z dotazníku jsou prezentovány pomocí grafů. Výsledky zjišťují, jaká je prevalence sextingu u mládeže v Královéhradeckém kraji z hlediska pohlaví a četnosti.

Vzhledem k počtu respondentů, který je tvořen přesně sty dotazovanými, procenta odpovídají celkovému počtu odpovědí respondentů. Některé otázky ale nabízejí výběr více odpovědí, a z tohoto důvodu procenta nejsou v souladu s celkem, jak je tomu u předchozích grafů.

Graf 1 zobrazuje povědomí respondentů o problematice sextingu. V úvodní části dotazníku byl tento fenomén stručně představen, a to zejména z toho důvodu, aby respondenti věděli, čeho se výzkumné šetření týká. Výsledky ukazují, že 72 % dotazovaných se s tímto pojmem již někdy setkala. Z větší části kladně odpověděly dívky (N=63), a to v zastoupení 70,8 % ke 29,2 %, které tvořili chlapci. S tímto pojmem se nikdy nesetkalo celkem 28 dotazovaných. Neznalost sextingu prokázali ve větším zastoupení chlapci.

Graf 1: Znalost pojmu sexting

Následující otázky (Q4, Q5) dotazníku směřovaly pozornost zejména na partnerství a intimitu s ním spojenou. Zjišťováno bylo, kolik respondentů má partnerský vztah a zdali se s partnerem baví o intimnostech. Je nutné poznamenat, že na obě otázky odpovídalo všech 100 respondentů, tedy i ti, kteří se zrovna v partnerském vztahu nenacházeli.

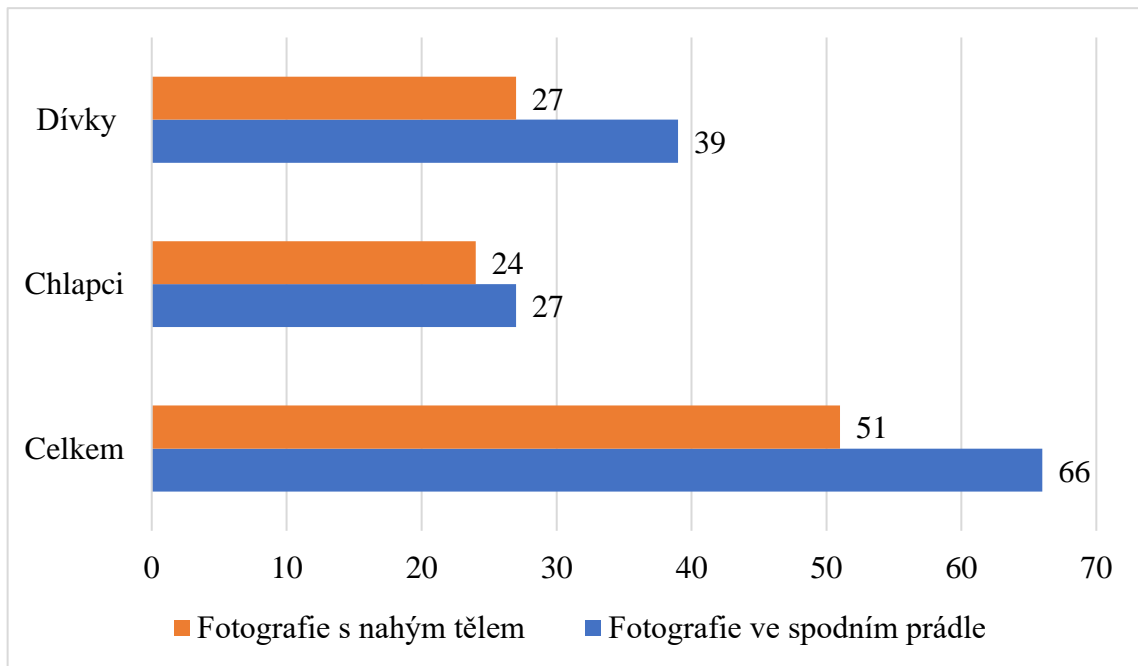
Zastoupení dívek tvoří 63 respondentek, z nichž se 15 (23,8 %) nachází v partnerském vztahu, 43 (68,3 %) žádného partnera nemá a 5 (7,9 %) odpovědělo, že je to mezi nimi a někým druhým komplikované. Chlapců je celkem 37, přitom se 7 (18,9 %) nachází ve vztahu, 24 (64,7 %) partnera nemá a 6 (16,2 %) uvedlo, že se nachází v komplikované situaci. Z těchto výsledků je patrné, že se respondenti ve většině nenachází ve vztazích, avšak pomalu začínají jevit zájem o druhé pohlaví. I to je charakteristickým rysem pro adolescenci.

Další otázka se zaměřovala na vnímání intimity u adolescentů. Cílem bylo zjistit, zda se dívky a chlapci baví se svými partnery o intimitě. Celkem 36 % z celkového počtu (N=100) dotazovaných uvedlo, že se svými partnery o intimitě komunikuje. Zbýlých 64 % uvedlo, že o intimitě nemluví. Když se na otázku zaměříme podrobněji, konkrétně z hlediska jednotlivého pohlaví, můžeme uvést, že odpovědi dívek a chlapců byly v procentuálním vyjádření odpovědí téměř shodné. Z celkového počtu dívek (N=63) odpovědělo 36,5 % tak, že intimitu ve vztahu řeší, zatímco 63,5 % o této věci nemluví. Chlapci (N=37) dopadli podobně, neboť 35,1 % s partnerkami hovoří o intimnostech, zatímco 64,9 % toto téma ve vztahu nezmiňuje.

Další položky dotazníku (Q6, Q7) jsou sloučeny dohromady v následujícím Grafu 2. Zjišťovaly, zda oslovení respondenti již obdrželi intimní materiál od někoho jiného. Ve výzkumném šetření bylo navíc zkoumáno, jaká forma fotografie byla respondentům zaslána. Rozlišeny jsou proto materiály ve spodním prádle a následně i zcela odhalené. Je nutné zmínit, že Graf 2 pracuje pouze s kladnými odpověďmi, tedy pouze s příjemci sexuálně explicitního materiálu.

Celkem přijalo sexuálně laděný materiál ve spodním prádle 39 (61,9 %) dívek (N=63). Větší procentuální zastoupení mají ale chlapci. Intimní materiál ve spodním prádle totiž obdrželo 27 (73 %) respondentů mužského pohlaví (N=37).

Velmi podobná je i druhá varianta materiálů, která zmiňuje fotografie zcela nahé. Zde odpovědělo 27 (42,9 %) respondentek, že již obdrželo úplně nahou fotografii. Odpovědi chlapců jsou v tomto případě opět v procentuální převaze, kdy z celkového počtu 37 dotazovaných již 24 (64,9 %) přijalo nahou fotografii.

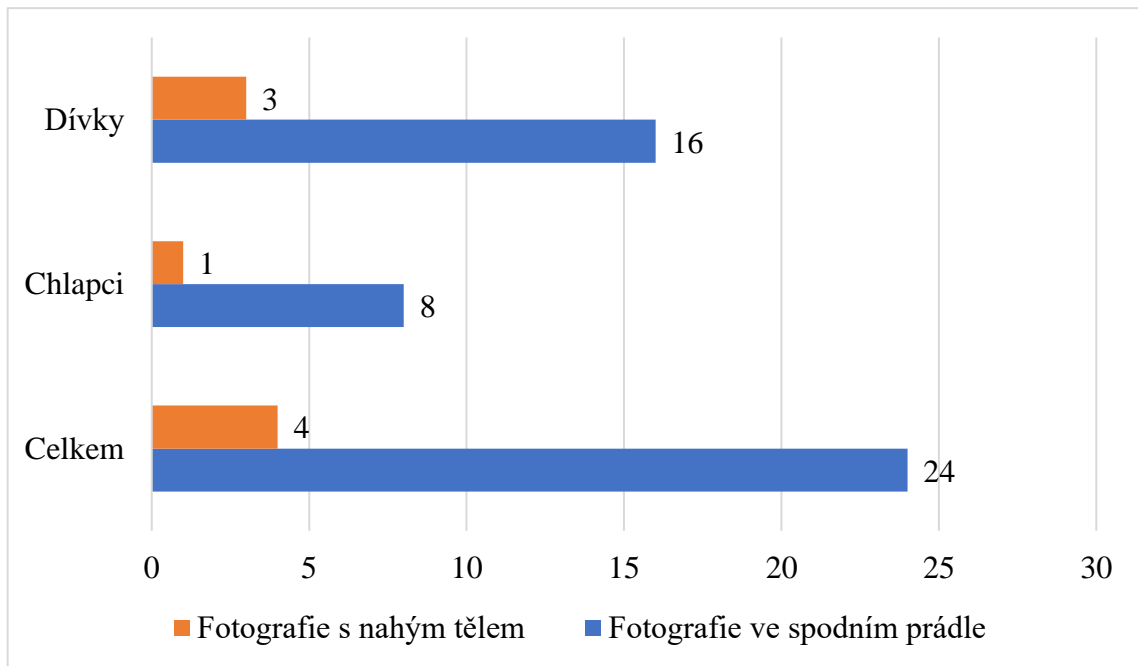

Graf 2: Přijetí cizí intimní fotografie

Otázky Q8 a Q9 zjišťovaly, kolik respondentů má osobně zkušenosti se sextingem. Konkrétně byli dotazováni, zda oni sami zaslali intimní fotografii někomu jinému a v jaké podobě byla zaslána - ve spodním prádle či nahá. V Grafu 3 jsou sloučeny dvě položky dotazníku dohromady. Graf opět pracuje jen s kladnými odpověďmi, tedy s respondenty, kteří již někdy zaslali sexuálně laděné fotografie.

Z Grafu 3 lze vyvodit, že respondenti mají osobní zkušenost se zasíláním intimních fotografií, zejména pak ve spodním prádle. Daleko méně respondentů ale fotografii poslalo, než obdrželo. Celkem 24 % dotazovaných (N=100) uvedlo, že již zaslalo svou intimní fotografii. Ve spodním prádle zaslalo fotografii celkem 8 chlapců (N=37), což tvoří 21,6 %. V procentuálním porovnání dívky zasílají své intimní materiály více než chlapci. Dohromady 16 (25,4 %) dívek uvedlo, že již poslaly sexuálně laděnou fotografii někomu jinému.

Respondenti byli dále dotazováni na zcela odhalené fotografie, přičemž 4 z celkového počtu uvedli, že již někdy zaslali nahou fotografii. Pouze jeden respondent dovršil věku 18 let, což je dle trestněprávního hlediska přijatelné. Ostatní respondenti tuto hranici nesplnili, tedy dosahovali méně než 18 let.

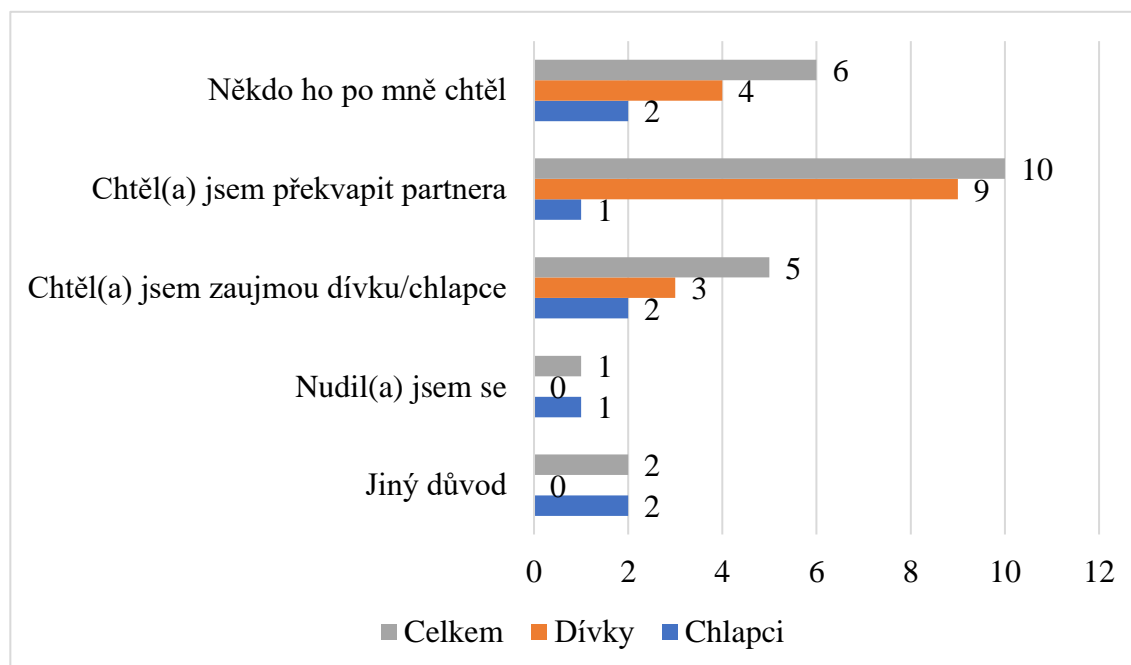
Graf 3: Zaslání své intimní fotografie

Další položka dotazníku je zaměřena pouze na respondenty, kteří v předchozích 2 otázkách (Q8, Q9) odpověděli kladně, tedy již někdy zaslali svojí intimní fotografii. Hlavním cílem bylo zjistit, jaký byl důvod pro realizaci tohoto jevu. Na základě odpovědí lze konstatovat, že se názory dívek a chlapců lišily.

Dívky vybíraly jen z prvních tří možných odpovědí. Z 16 dívek nadpoloviční většina zvolila jako důvod zaslání sexuálně laděné fotografie odpověď: „*Chtěla jsem překvapit partnera*“. Tuto možno zvolilo 56,3 % dívek. Právě v partnerských vztazích se sexting nejčastěji realizuje. Celkem 25 % dívek vybralo odpověď: „*Někdo ho po mně chtěl*.“ Třetím, a zároveň posledním důvodem zasílání svých intimních fotografií je skutečnost, že se dívky snažily skrze své obnažené fotografie někoho zaujmout.

Chlapci neodpovídali tak jednoznačně, jako dívky. Zvolili všechny možné důvody, které je vedly k zaslání fotografií. Dokonce zmínili i vlastní odpovědi. Celkem 25 % respondentů uvedlo jako důvody zaslání erotických materiálů tyto položky: „*Někdo ho po mně chtěl*“, „*Chtěl jsem zaujmout dívku/chlapce*“ a „*Jiný důvod*“. Mezi jiné důvody respondenti zařadili tyto odpovědi: „*Měli jsme sex po telefonu*.“ a „*Poslal jsem jí svoje fotky jako výměnu za ty její*.“ Zbylí dva respondenti uvedli, že se nudili (12,5 %) a také se snažili zaujmout dívku (12,5 %).

Je patrné, že motivy pro realizaci tohoto jevu se z hlediska pohlaví liší. Respondenti také vybírali z více druhů odpovědí, což znamená, že neexistuje pouze jeden důvod pro realizaci tohoto jevu, viz 3.1 Typologie sextingu a motivy pro jeho realizaci.

Graf 4: Důvod zaslání intimní fotografie

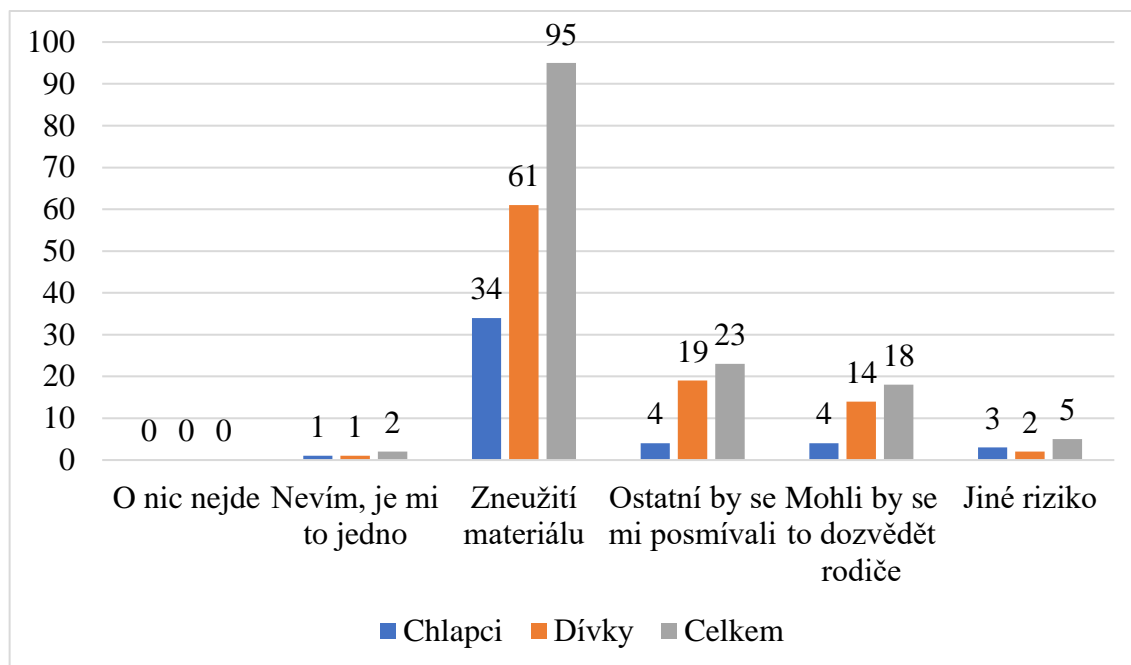
Sexting je považován za jednu z forem rizikového chování ve virtuálním prostředí. I z tohoto hlediska bylo zjišťováno, zda mládež (N=100) považuje sexting za rizikový. Na otázku „*Je podle Vás zaslání erotického materiálu rizikové? Proč?*“ mohli vybraní respondenti odpovídat volbou více možností. Dohromady bylo uvedeno 143 odpovědí. Žádný z respondentů nevedl odpověď „*O nic nejde*“, což vypovídá o skutečnosti, že je tento jev vnímán mezi adolescenty jako rizikový.

Nejčastější odpovědí na otázku, proč je sexting rizikový, byla zvolena položka „*Někdo by materiál proti mně mohl zneužít.*“ Takto odpovědělo 95 % respondentů.

Jako druhé, nejčastěji volené riziko, bylo u dívek i chlapců zvolené posmívání. Z celkového počtu odpovědí (N=143) tvořila tato skutečnost 16,1 %. Respondenti uvedli ale i obavu, že by se o realizaci tohoto jevu mohli dozvědět rodiče (12,6 %).

Dívky i chlapci uvedli také své vlastní odpovědi, proč vnímají sexting jako riskantní. Dívky uvedly: „*Ta osoba, která to udělá si pak kvůli tomu třeba může ublížit. Jakože má strach, že se to dostane někam dál*“, nebo „*Mohlo by mi to jednou způsobit v budoucnu problémy, třeba v práci. Že by na to mohl přijít můj zaměstnavatel.*“

Chlapci zmínili dle svého pohledu tato rizika: „Mohlo by to jednou ohrozit moje zaměstnání“, „Ty fotky by mohly být třeba rozeslány dál a mohlo by to vidět hodně lidí“ a „Když ty fotky pošleme, tak to pak na internetu nejde vzít už zpátky.“

Graf 5: Rizikovost sextingu

Pokud je sexting realizován před nabytím zletilosti, jedná se o trestný čin spjatý s dětskou pornografií. Za jeho realizaci může být člověk odsouzen až ke dvěma letům vězení (viz Tab č. 1). I z tohoto důvodu byla v dotazníku položena otázka (Q12), zda je dle dotazovaných sexting postihnutelný trestním zákonem a jaký trest by měl být viníkovi určen. Respondenti opět mohli zvolit více odpovědí. Celkem bylo zvoleno 106 odpovědí.

Chlapci vždy zvolili pouze jednu. Z toho důvodu počet odpovědí koreluje s počtem respondentů. Nejčastější odpovědí bylo, že sexting nepovažují za trestný. Takto odpovědělo celkem 14 (37,8 %) chlapců. Dalšími častými odpověďmi v zastoupení 9 respondentů bylo, že sexting považují za trestný a viník by měl vykonat veřejně prospěšné práce a také se veřejně omluvit.

Dívky (N=63) mají na pojetí trestnosti sextingu jiný názor. Dohromady respondentky uvedly 69 odpovědí. Nejvíce zastoupení měla odpověď: „Viník by měl dostat trest výkonu veřejně prospěšných prací,“ přičemž takto odpovědělo 26,1 %. Druhá nejčastější odpověď byla, že sexting nepovažují za trestný (24, 6 %). Dalším možným

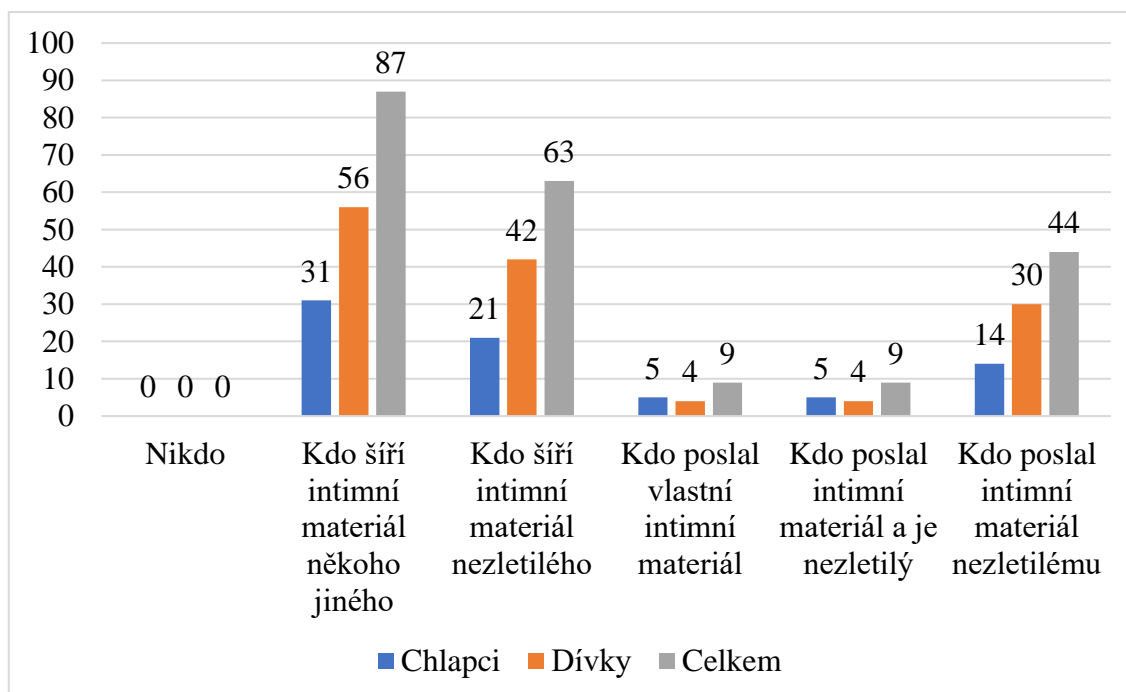

trestem je z pohledu dívek veřejná omluva viníka (18,8 %) a trest odnětí svobody (18,8 %). Celkem 8 dívek uvedlo svou vlastní odpověď.

Pokud se na tuto položku podíváme z pohledu dívek a chlapců hromadně, převažuje odpověď, že sexting není trestný (29,5 %). Jako nejčastější trest byl zvolen výkon veřejně prospěšných prací (25,5 %) a veřejná omluva viníka (20,8 %). Nejméně respondentů uvedlo jako adekvátní potrestání trest odnětí svobody (17 %).

Graf 6 zjišťuje, koho respondenti vnímají jako viníky a navazuje tím tak na předchozí položenou otázku (Q12). Realizace sextingu není zákonná do 18 let, přičemž se hranice týká většiny dotazovaných. Právě proto tato otázka v dotazníku zazněla. Respondenti měli opět na výběr z více možností a celkem vytvořili 212 odpovědí.

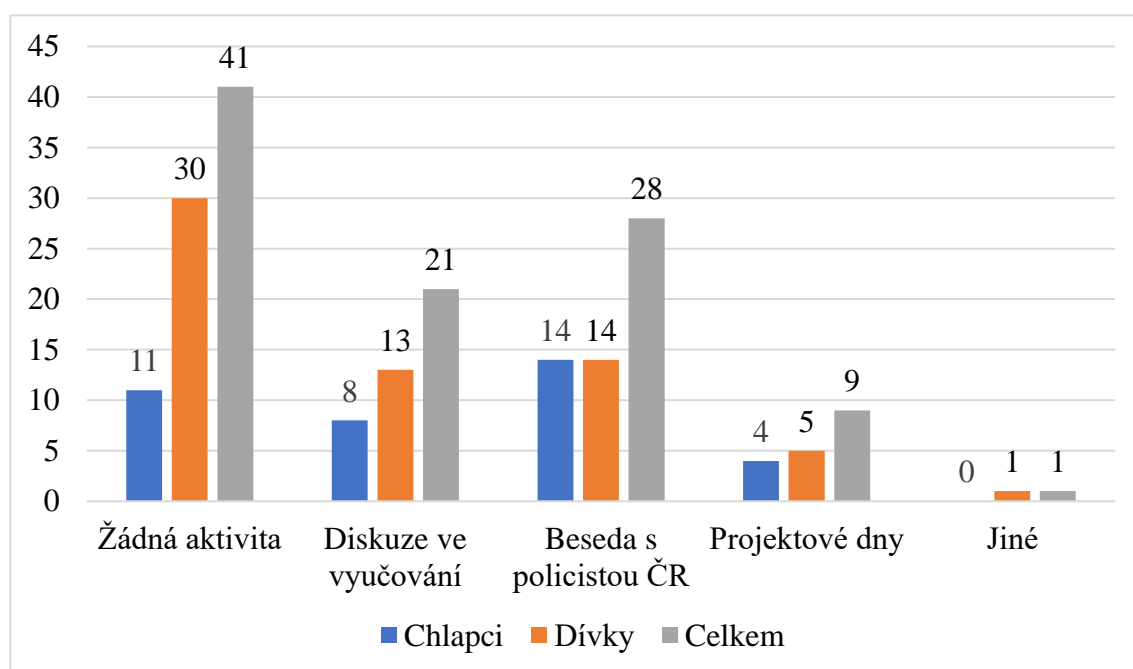
Z grafu je zřejmé, že respondenti volili nejčastěji 3 odpovědi na tuto otázku. Celkem 87 dívek a chlapců (87 %) uvedlo odpověď, že viníkem by měl být ten, kdo šíří intimní materiál někoho jiného. Je zřejmé, že u obou pohlaví byla tato možnost volena nejčastěji. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že se viníkem stává ten, kdo šíří intimní materiál nezletilého (63 %). Respondenti také uvedli, že za viníka považují osobu, která pošle intimní materiál nezletilému (44 %). Dívky i chlapci na kladené otázky v tomto případě odpovídali téměř totožně.

Graf 6: Viníci sextingu

Cílem poslední položky dotazníku bylo zjistit, zda jsou adolescenti s touto problematikou seznámeni ze strany školy, která by měla přispívat k preventivnímu působení na žáky.

Nejvíce dotazovaných (41 %) uvedlo, že u nich na škole nebyla realizována žádná preventivní aktivita na seznámení se s daným fenoménem. Častěji tuto odpověď volily dívky (47,6 %) než chlapci (29,7 %). Chlapci nejčastěji zvolili jako preventivní aktivitu, kterou byli součástí, besedu s policistou ČR (37,8 %). Dále žáci o tomto jevu diskutovali ve vyučovacích předmětech či se účastnili projektových dnů na toto téma.

Graf 7: Prevence jevu na škole

4.5 Verifikace hypotéz

Tato kapitola věnuje pozornost verifikaci hypotéz, které byly sestaveny pro účely výzkumného šetření. Na základě výsledků z dotazníkového šetření budou potvrzeny nebo vyvráceny. Výsledky také budou porovnány s ostatními studiemi, na základě kterých byly tyto hypotézy stanoveny.

H1: Z respondentů sexting častěji provozují dívky než chlapci.

Na základě výzkumu Kopeckého (2012, online), který tvrdí, že 9,7 % dětí již zaslalo vlastní sexuálně laděné materiály, přičemž 54,37 % tvořily dívky a 45,63 % chlapci byla stanovena tato hypotéza.

Z Grafu 3 je patrné, že dívky posílají intimní materiály častěji než chlapci. Celkem 16 dívek (25, 4 %) a 8 chlapců (21, 6 %) již někdy zaslalo sexuálně laděnou fotografii. Hypotéza 1 je tedy na základě těchto výsledků potvrzena.

H2: Sexting provozuje méně než 20 % zvolených respondentů.

V Grafu 3 je prezentován počet respondentů, kteří již někdy odeslali své intimní materiály. Z celkového počtu 100 dotazovaných jich 24 odpovědělo, že již zaslali svou sexuálně laděnou fotografii. Hypotéza byla stanovena na základě výzkumu, který uváděl, že 17 % dětí má již zkušenosti se zasláním své intimní fotografie. Dle výsledků výzkumného šetření vyplývá, že více než 20 % adolescentů má již zkušenosti se sextingem. Právě z důvodu většího procentuálního výskytu sexterů je hypotéza vyvrácena.

H3: Více než 40 % dotazovaných již obdrželo intimní materiál někoho jiného.

Graf 2 se zaměřuje na dívky a chlapce, kteří již někdy obdrželi intimní materiál jiné osoby. Celkem 66 % respondentů uvedlo, že obdrželi fotografii ve spodním prádle a 51 % z celkového počtu (N=100) fotografií zcela nahou. Hypotéza, která byla stanovena dle výzkumu Kopeckého a Szotkowski (2017, s. 13), je proto potvrzena.

H4: Více než 70 % respondentů vnímá sexting jako rizikový.

V důsledku výskytu rizik, která jsou s tímto fenoménem spojena, byla vytvořena čtvrtá hypotéza. Ta předpokládá, že si mládež uvědomuje rizika, které tento jev může vyvolávat. Celkem 98 % dotazovaných považuje sexting za rizikový. Z celkového počtu

pouze 2 % respondentů uvedla, že jim je rizikovost jevu lhostejná. Největší váha je přikládána riziku zneužití citlivého materiálu proti nim. Stanovenou čtvrtou hypotézu tedy můžeme považovat za potvrzenou.

Potvrzené hypotézy: H1, H3, H4

Vyvrácené hypotézy: H2

4.6 Závěr výzkumného šetření

Kvantitativní šetření bylo realizováno s cílem zjistit prevalenci sextingu u mládeže v Královéhradeckém kraji, a to především z hlediska pohlaví a četnosti. Skrze dotazníky bylo osloveno celkem 100 respondentů ze základních a středních škol, kteří znázornili své postoje k tomuto fenoménu. Celkem 63 dívek a 37 chlapců odpovědělo na čtrnáct položek v dotazníku.

Z výzkumného šetření vyplývá, že přes 20 % respondentů ve věku 14-19 let má již zkušenosti s realizací sextingu. Důvodem zaslání intimní fotografie ze strany dívek byla nejčastěji snaha překvapení partnera, zaujmout někoho jiného nebo splnit požadavek druhé strany, která o fotografii zažádala. Chlapci zaslali intimní fotografii nejčastěji z důvodu zaujetí dívky či požadavku od druhé strany. Téměř 70 % dívek a chlapců již někdy přijalo sexuálně explicitní fotografii od jiného člověka.

Sexting je považován za rizikový jev v kyberprostoru, a i tak ho vnímá většina dotazovaných. Celkem 98 % odpovědělo, že je sexting rizikem, pouze 2 % projevily lhostejnost k rizikovosti tohoto jevu. Mládež vnímá tento fenomén riskantní zejména z důvodu zneužití materiálu proti nim (95 %). Jako další rizika byla uvedena: veřejný posměch v zastoupení 23 % a také fakt, že by se o tomto chování mohli dozvědět rodiče (18 %). Jako další rizika, která byla respondenty zmíněna, jsou například: problémy v zaměstnání či nemožnost získat fotografii z virtuálního prostředí zpět. Je tedy zřejmé, že mládež si rizika spojená s tímto jevem zcela uvědomuje.

Dále bylo zkoumáno povědomí respondentů o trestněprávním ukotvení problematiky. Zde se názor na trestnost jevu lišila právě zejména z hlediska pohlaví. Dívky uvedly, že by jako adekvátní trest stanovily výkon veřejně prospěšných prací (28,6 %). Hned druhou nejčastější odpovědí byla položka, že sexting nepovažují za protiprávní, přičemž tuto odpověď vybralo 17 respondentek (27 %). Nejčastěji volená odpověď u chlapců byla, že dle jejich názoru není sexting protiprávním jevem. Tuto

odpověď zvolilo celkem 37,8 % chlapců. Je velmi složité v tomto případě určit, kdy se jedná o trestné činy spjaté s dětskou pornografií či nikoli. Závisí také na odbornících, jak sexuálně explicitní materiály i v souvislosti s věkem vyhodnotí.

Práce je zaměřena také na rozdílné pohledy dívek a chlapců na sexting. Můžeme konstatovat, že některé odpovědi na otázky byly dle pohlaví téměř shodné, jiné se ale výrazně lišily. Při zjišťování, zda již respondenti přijali sexuálně explicitní fotografii odpovídali kladně ve větším zastoupení chlapci. Celkem 73 % dotazovaných již někdy obdrželo fotografii v prádle a 65 % zcela nahou. Dohromady 61 % dívek obdrželo fotografii ve spodním prádle a 43 % svlečenou. Chlapci v porovnání s dívkami přijímají více eroticky laděných fotografií. To se částečně odráží i od skutečnosti, že dívky častěji zasílají své fotografie nežli chlapci. Právě z tohoto důvodu nejsou ony samy tak častými příjemkyněmi materiálu v porovnání s druhým pohlavím.

I když jsou chlapci častěji příjemci erotických materiálů, při porovnání s dívkami o jeho existenci věděli daleko méně. Celkem 57 % chlapců vědělo, co si pod tímto pojmem mají představit, zatímco dívky znalost tohoto pojmu prokázaly v 81 % z jejich celkového počtu.

Výzkumné šetření se zabývalo i prevencí sextingu, která je na školách vybraných respondentů realizována. Celkem 41 % dotazovaných uvedlo, že u nich na škole nikdy neproběhla žádná preventivní aktivita, která by žáky s problematikou seznámila. Někteří respondenti ale uvedli, že absolvovali besedu s policistou ČR či o tomto tématu diskutovali ve vyučování. Je velmi důležité, aby bylo možné se ve škole obrátit na odborníky, kteří se tímto fenoménem zabývají. Tento jev totiž může mít pro člověka dlouhodobé následky. I z tohoto důvodu považuji za nezbytné zařadit toto téma do výchovy na školách. Je velmi důležité, aby se sexting a rizika s ním spojená dostaly do povědomí nejen žákům škol, ale i pedagogickým pracovníkům a rodičům.

Při realizaci výzkumného šetření byla většina stanovených hypotéz potvrzena. Hypotézy byly vytvořeny na základě reálných výzkumů, které se zaměřovaly na online rizikové chování mládeže. Pouze jedna ze čtyř stanovených hypotéz nebyla potvrzena. Týkala se počtu respondentů, kteří již někdy realizovali sexting. Zde odpovědělo 24 % dotazovaných, že již mají zkušenosti s tímto jevem. Z tohoto důvodu nastal posun o 7 % v porovnání s vybraným výzkumem EU kids z roku 2020.

Pokud bych konala výzkumné šetření znovu, postupovala bych téměř totožným způsobem. Pro příště by ale respondentům byly položeny více konkrétní otázky, které by problematiku zkoumaly ještě o něco detailněji a výsledky by tak mohly být přesnější.

Závěr

Vliv informačních a komunikačních technologií neustále roste. Ve virtuálním světě se tak nachází spousta dospělých, mladistvých a dětí, kteří mohou být velmi snadno ovlivněni a zneužiti. Rizika s tímto jevem spojená si ale málokdo uvědomuje. I proto se práce snaží o ucelený pohled na daný fenomén, přičemž jsou zdůrazněna jeho rizika a úskalí. Cíl bakalářské práce je považován za splněný.

První kapitola se zabývala rizikovým chováním mládeže a blíže specifikuje syndrom rizikového chování v dospívání. Vzhledem k tomu, že je sexting formou online rizikového chování mládeže, byla proto tato problematika v práci blíže přiblížena.

Následující kapitola pojednávala o kyberšikaně, která je realizována ve virtuálním prostoru. Je považována za pojem nadřazený fenoménu sextingu. Vzhledem k propojenosti pojmů je i proto v práci kyberšikana detailně propracována. Zmíněni jsou aktéři procesu, ale i rizika s tímto jevem spojená.

Třetí kapitola byla již zaměřena přímo na sexting. Téměř v totožné struktuře, jako byla představena kyberšikana, byl propracován i tento pojem. Nejprve byl vysvětlen jeho význam, následovala typologie sextingu a také motivace k realizaci zmiňovaného fenoménu. Uvedeni byli dále aktéři procesu i samotná rizika, s tímto jevem spojená.

V rámci bakalářské práce bylo realizováno výzkumné šetření, které se zaměřilo na prevalenci sextingu u mládeže v Královéhradeckém kraji z hlediska pohlaví a četnosti. Výsledky prokázaly, že je tento jev mládeži velmi blízký a téměř většina se s ním již někdy setkala. Výsledky by mohly být přínosné pro některé školy, aby získaly povědomí, jak danou problematiku vnímají jejich žáci. Na výzkumné šetření by také mohly navázat preventivní aktivity, které by mladistvé se sextingem více seznamovaly. Je nutné uvést, že témata, která jsou spjata se sexualitou, mohou být pro diskutující citlivá.

V současné době lze předpokládat, že vliv informačních a komunikačních technologií stále poroste. I proto je vysoce pravděpodobné, že nových jevů bude stále přibývat. Z tohoto důvodu je nutné, aby docházelo k edukaci nejen pedagogických pracovníků, ale i rodičů a dětí.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ČERNÁ, A. et al. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. 152 s. ISBN 978-80-210-6374-7.

DIVÍNOVÁ, R. *Cybersex: forma internetové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2005. 167 s. ISBN 80-7254-636-8.

DOLEJŠ, M. *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 188 s. ISBN 978-80-244-2642-6.

DOLEJŠ, M. a SKOPAL, O. *Výskyt rizikového chování u adolescentů*. 2015. 108 s. Příručka pro praxi. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

DOLEJŠ, M. a OREL, M. *Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 107 s. ISBN 978-80-244-5252-4.

FISCHER, S. a ŠKODA, J. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 218 s. ISBN 978-80-247-2781-3.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 4., rozš., vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2008. 269 s. ISBN 978-80-223-2391-8.

HAMANOVÁ, J. a CSÉMY, L. *Syndrom rizikového chování v dospívání – teoretické předpoklady a souvislosti*. In: KABÍČEK, P., CSÉMY, L. a HAMANOVÁ, J. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. s. 32-48. ISBN 978-80-7387-793-4.

HOLLÁ, K. *Sexting a kyberšikana*. Vydanie: prvé. Bratislava: Iris, 2016. 165 stran. ISBN 978-80-8153-061-6.

HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. 1. vyd. Praha: Triton, 2012. 217 s. ISBN 978-80-7387-545-9.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

JESSOR, R. Risk Behaviour in Adolescence: A Psychosocial Framework for Understanding and Action. In: *Journal Of Adolescent Health*. New York: Elsevier, 1991, vol. 12, no. 8, 597-605 pp. ISSN 1879-1972.

KOHOUT, R., KACHRNĀK R. *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary, 2016. 72 s. ISBN 78-80-260-9543-9.

KOLĀŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 332 s. ISBN 978-80-7367-871-5.

KOLOUCH, J. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2016. 521 s. ISBN 978-80-88168-15-7.

KOPECKÝ, K. *Rizikové chování studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, 2013. 110 s. ISBN 978-80-244-3858-0.

KOPECKÝ, K. et al. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 170 s. ISBN 978-80-244-4868-8.

KOPECKÝ, K., KOŽÍŠEK M. *Fenomén sexting v teorii a praxi*. Skauting 1/25. 2015. 6 s.

KOPECKÝ, K. a SZOTKOWSKI, R. *Nebezpečné komunikační techniky spojené s ICT pro ředitele základních a středních škol*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 62 stran. Studijní opora. ISBN 978-80-244-4555-7.

MACEK, P. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. 1. vyd. Praha: Portal, 1999. ISBN 80-7178-348-X.

MACKLEM, G. *Bullying and Teasing: Social Power in Children's Groups*. Springer US, 2003. 205 pp. ISBN 978-0-306-47974-8.

MACHÁČKOVÁ, H. a kol. *Online obtěžování a kyberšikana: Zpráva projektu "Copingové strategie kyberšikany u adolescentů" realizovaného za podpory MŠMT*. Brno, 2012.

NIELSEN SOBOTKOVÁ, V. a kol. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 152 s. ISBN 978-80-247-4042-3.

OLWEUS, D. *Bullying at school: What we know and what we can do*. MA: Blackwell Publishing, 1993. 152 pp. ISBN: 978-0-631-19241-1.

PELCÁK, S. Syndrom rizikového chování v dospívání. In: HOFERKOVÁ, S. a PELCÁK, S. *Budoucí časová perspektiva pubescenta*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. s. 45-56 ISBN 978-80-7435-630-8.

SAK, P. Informační společnost – nová fáze evoluce. In: SAK, P. et al. *Člověk a vzdělání v informační společnosti: Vzdělávání a život v komputerizovaném světě*. Praha: Portál, 2007. s. 11-36. ISBN 978-80-7367-230-0.

SOBOTKOVÁ, Veronika a kol. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 147 s. Psyché. ISBN 978-80-247-4042-3.

SUCHÁ, J. a DOLEJŠ, M. *Agresivita, depresivita, sebehodnocení a impulzivita u českých adolescentů*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. 93 s. ISBN 978-80-244-5044-5.

SZOTKOWSKI, R., KOPECKÝ K., KREJČÍ V. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.

SZOTKOWSKI, R., KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Risks of Internet Communication IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 150 s. ISBN 978-80-244-4105-4.

ŠEVČÍKOVÁ, A. a kol. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 183 s. Psyché. ISBN 978-80-210-7527-6.

ŠIRŮČKOVÁ, M. Rizikové chování. In: MIOVSKÝ, M. et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. s. 161-166. ISBN 978-80-7422-391-4.

ŠMAHAJ, J. *Kyberšikana jako společenský problém = Cyberbullying as a social problem*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 119 s. ISBN 978-80-244-4227-3.

VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Vyd. 1. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010. 225 s. ISBN 978-80-7368-858-5.

VOJTÍŠEK, P. *Výzkumné metody: Metody a techniky výzkumu a jejich aplikace v absolventských pracích vyšších odborných škol*. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní, 2012. 54 s. Studijní text. ISBN 978-80-908109-3-7.

WILLARD, N. *The authority and responsibility of school officials in responding to cyberbullying*. Journal of Adolescence Health, Research Press: 2007. 311 pp. ISBN 978-08-782-2537-8.

Internetové zdroje:

BENOTSCH, E., SNIPES D., MARTIN A., BULL S. *Sexting, substance use, and sexual risk behavior in young adults*. [online]. 2012 [cit. 2020-04-11]. DOI: 10.1016/j.jadohealth.2012.06.011.

CIMMEROVÁ T., MORAVČÍK O., PLACHETKA V., VOSTRČILOVÁ M. *Děti v pasti sociálních sítí*. 2018-2020, Česká republika.

CURNUTT, H. *Flashing Your Phone: Sexting and the Remediation of Teen Sexuality* [online]. 2013 [cit. 2020-04-11]. DOI: 10.1080/01463373.2012.688728.

DAKE, J., PRICE J., MAZIARZ L., WARD B. *Prevalence and Correlates of Sexting Behavior in Adolescents*. American Journal of Sexuality Education [online]. 2012 [cit. 2020-04-11]. DOI: 10.1080/15546128.2012.650959.

DÖRING, N. Consensual sexting among adolescents: Risk prevention through abstinence education or safer sexting? In: *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 2014. 8(1), article 9. DOI:10.5817/CP2014-1-9.

Etapy psychického vývoje: pubescence, adolescence. In: *Studium-psychologie.cz* [online]. 2016 [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://www.studium-psychologie.cz/vyvojova-psychologie/6-pubescence-adolescence.html>

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EU. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU* [online]. 2011 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0093>

GÁMEZ-GUADIX, M., ALMENDROS, C., BORRAJO E., CALVETE, E. *Prevalence and Association of Sexting and Online Sexual Victimization Among Spanish Adults*. Sex Res Soc Policy. Sexuality Research and social Policy – Springer Journal, 2015. DOI: 10.1007/s13178-015-0186-9.

GORDON-MESSER, D., et al. Sexting Among Young Adults. In: *Journal of Adolescent Health*, 2012. 301 – 306 pp. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2012.05.013>

CHOMYNOVÁ P., CSÉMY L. a MRAVČÍK V. Zaostřeno: Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) 2015 [online]. In: *drogy-info.cz*, 2016, s. 16 [cit. 2020-04-30]. ISSN 2336-8241. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32196/734/zaostreno_2016-05_v03.pdf

KAHUDA, F. Mládež. In: *Encyklopedie.soc.cas.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Mládež_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Mládež_(MSgS))

KOPECKÝ, K. České děti o sextingu. In: *E-bezpeci.cz* [online]. 2011 [cit. 2020-04-07]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevvy-spojene-s-online-komunikaci/sexting/237-ceske-deti-o-sextingu>

KOPECKÝ, K. Výzkum E-Bezpečí 2012 – fakta o sextingu u českých dětí. In: *E - Bezpeci.cz* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/418-sexting2012>.

KOPECKÝ, K. *Cyberbullying and Sexting between Children and Adolescents – Comparative Study*. Procedia - Social and Behavioral Sciences [online]. 2014, roč. 149, s. 467–471 [2020-04-10]. ISSN 1877-0428.

KOPECKÝ, K. Kdo jsou vlastně pachatelé kyberšikany? In: *E-bezpeci.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevvy-spojene-s-online-komunikaci/kybersikana/1335-kdo-jsou-vlastne-pachatele-kybersikany>

KOPECKÝ, K. Co je sexting? In: *E-bezpeci.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-04-10] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/71-trivium/1422-co-je-sexting>

KOPECKÝ K., KREJČÍ V. *Nebezpečí elektronické komunikace 2* [online]. 2010-2011 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/2-nebezpeci-elektronicke-komunikace-2-2010-2011/file>

KOPECKÝ K., SZOTKOWSKI R. *Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru* [online]. 2017, 32 s. [cit. 2020-04-13]. DOI: 10.13140/RG.2.2.16989.20966.

KOPECKÝ K., SZOTKOWSKI R. Sexting a právo. In: *E-bezpeci.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevvy-spojene-s-online-komunikaci/sexting/1681-sexting-a-pravo>

Kybergrooming In: *Internetembezpecne.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-04-11]. ISSN 2571-3736. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kybergrooming/>

POVOLNÝ, D. Sexting: Právní výzva elektronického věku. In: *Em.muni.cz* [online]. 2010 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/veda-a-vyzkum/2034-sexting-pravni-vyzva-elektronickeho-veku>

SAK, P. Mládež. In: *Encyklopedie.soc.cas.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Mládež>

Šikana. In: *Policie.cz* [online]. 2020 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-sikana.aspx>

ŠMAHEL, D. a kol. EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries.: 2020 [online]. In: *Eukidsonline.net*. [cit. 2020-04-13]. DOI: 10.21953/lse.47fdeqj01of0.

VLACHOVÁ, M. Trestná činnost spojená s internetovou kriminalitou. In: *E-bezpeci.cz* [online]. Olomouc: Centrum prevence virtuální internetové komunikace, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. 2009. [cit. 2020-03-25] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/dali-rizika/148-226>

What methods work with the different kinds of cyberbullies? In: *Stopcyberbullying.org* [online]. 2016 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <http://stopcyberbullying.org/parents/howdoyouhandlecyberbully.html>

WOLAK, J. FINKELHOR, D. *Sexting: A Typology*. Durham, NH: Crimes against Children Research Center. 2011. Dostupné z: <http://scholars.unh.edu/crc/48/>.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *zakonyprolidi.cz* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2020 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tab. 1: Trestné činy spáchané v důsledku sextingu

Tab. 2: Pohlaví a věk respondentů

Seznam grafů

Graf 1: Znalost pojmu sexting

Graf 2: Přijetí cizí intimní fotografie

Graf 3: Zaslání své intimní fotografie

Graf 4: Důvod zaslání intimní fotografie

Graf 5: Rizikovost sextingu

Graf 6: Viníci sextingu

Graf 7: Prevence jevu na škole

Seznam příloh

Příloha A - Dotazník použitý pro výzkumné šetření

Příloha A - Dotazník použitý pro výzkumné šetření

Vážení respondenti, vážené respondentky,
jmenuji se Tereza Cimmerová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální patologie a prevence na Univerzitě Hradec Králové. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který poslouží jako podklad pro mou bakalářskou práci na téma „Sexting jako forma online rizikového chování z pohledu mládeže“. Prosím proto Vás, studenty, o vyplnění tohoto dotazníku. Pro ty, kteří nevědí, co si pod pojmem sexting představit přidávám krátké shrnutí tohoto pojmu: Sexting znamená rozesílání intimních materiálů, zejména pak fotografií, videí, či textových zpráv se sexuálním obsahem. K tomuto jevu dochází ve virtuálním prostředí, především prostřednictvím mobilních telefonů a jiných informačních a komunikačních technologií.
Žádám Vás o co nejpřesnější a pravdivé odpovědi. Dotazník je zcela anonymní.
Moc děkuji za spolupráci!

1) Jste:

- a) dívka
- b) chlapec

2) Váš věk: .....

3) Věděli jste, co znamená slovo sexting ještě před tím, než jste si přečetli úvod dotazníku?

- a) ano
- b) ne

4) Máte partnerský vztah?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím, je to komplikované

5) Bavíte se nebo si píšete s partnerem/ partnerkou o intimitách?

- a) ano
- b) ne

6) Obdrželi jste někdy erotický materiál - ve spodním prádle?

- a) ano
- b) ne

7) Obdrželi jste někdy erotický materiál - nahý?

- a) ano
- b) ne

8) Zaslali jste vy někdy erotický materiál - ve spodním prádle?

- a) ano
- b) ne

9) Zaslali jste vy někdy erotický materiál - nahý?

- a) ano
- b) ne

10) Pokud jste u některé ze dvou předchozích odpovědí označili „ano“, vyberte prosím důvod zaslání intimního materiálu.

- U odpovědi „jiný důvod“ napište prosím důvod, proč zasíláte intimní materiály. Odpovědi můžete zaškrtnout více.

- a) někdo ho po mně chtěl
- b) chtěl(a) jsem překvapit partnera
- c) chtěl(a) jsem zaujmout dívku/chlapce
- d) nudil(a) jsem se
- e) jiný důvod:

11) Je podle Vás zasilání erotického materiálu rizikové? Proč?

- U odpovědi „jiný důvod“ napište prosím důvod, proč je pro Vás zaslání intimního materiálu rizikové. Odpovědi můžete zaškrtnout více.

- a) ne, o nic nejde.
- b) nevím, je mi to jedno.
- c) ano, někdo by materiál mohl proti mně zneužít.
- d) ano, ostatní by se mi mohli posmívat.
- e) ano, mohli by se to dozvědět rodiče, a to bych nechtěl(a).
- f) jiný důvod:

12) Je sexting podle Vás postihnutelný trestním zákonem? Pokud ano, jaký trest byste viníkovi stanovili?

- U odpovědi „jiný trest“ napište prosím, jaký jiný trest byste si za tento skutek viníkovi stanovili. Odpovědi můžete zaškrtnout více.

- a) nemyslím si, že je trestný.
- b) ano, viník by měl být potrestán vězením.
- c) ano, viník by se měl veřejně omluvit.
- d) ano, viník by měl dostat trest výkonu veřejně prospěšných prací.
- e) jiný trest:

13) Kdo by měl být podle Vás za realizaci sextingu potrestán?

- U odpovědi „jiná odpověď“ napište prosím, kdo by podle Vás měl být za sexting potrestán. Odpovědi můžete zaškrtnout více.

- a) nikdo.
- b) ten, kdo šířil intimní materiál někoho jiného.
- c) ten, kdo šíří intimní materiál někoho nezletilého.
- d) ten, kdo poslal vlastní intimní materiál.
- e) ten, kdo poslal vlastní intimní materiál a je nezletilý.
- f) ten, kdo poslal intimní materiál někomu nezletilému.
- g) jiná odpověď:

14) Byla u Vás ve škole realizována nějaká aktivita pro prevenci sextingu? Pokud ano, jakou formou probíhala?

U odpovědi „jiná odpověď“ napište prosím, skrze jakou aktivitu ve škole jste o tomto problému diskutovali. Odpovědi můžete zaškrtnout více.

- a) ne, žádná aktivita u nás nebyla realizována.
- b) ano, bavili jsme se o tomto problému na některém z vyučovacích předmětů.
- c) ano, měli jsme besedu s policistou ČR.
- d) ano, a to v rámci projektových dnů na škole.
- e) jiná odpověď: